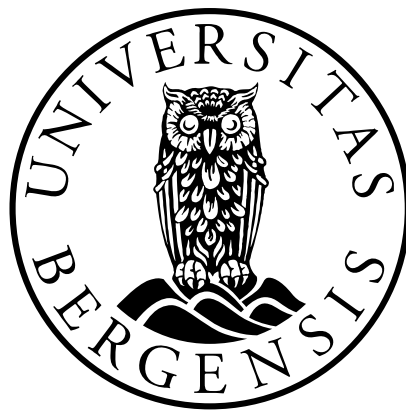

Betydningen av forutgående samboerskap for skjevdelingsrett

*Særlig belyst gjennom en analyse av
rettspraksis*

Kandidatnummer: 14

Antall ord: 13374

JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

10.05.2023

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	3
1.1 Tema og problemstilling	3
1.2 Begrunnelser og hensyn bak skjevdelingsreglene.....	4
1.3 Aktualitet.....	5
1.4 Rettskildebildet og metodebruk	7
1.4.1 Ordlyd og forarbeider.....	7
1.4.2 Praksis fra Høyesterett og lagmannsrettene	8
1.4.3 Internasjonale rettskilder	9
2. NOEN UTGANGSPUNKTER I EKTESKAPSLOVEN	11
2.1 Betydningen av formuesordning	11
2.2 Sammenhengen mellom delingsreglene i ekteskapsloven	11
3. EKTESKAPSLOVEN § 59 ANDRE LEDD – UNNTAKET FRA SKJEVDELING 13	
3.1 «Åpenbart urimelig resultat».....	13
3.1.1 Terskelen for korleksjon	14
3.2 Vurderingsmomentene i andre ledd	16
3.2.1 En ikke-uttømmende liste.....	16
3.2.2 Ektefellens innsats for familien.....	18
3.2.3 Ekteskapets varighet.....	19
3.2.4 Forutgående samboerskap	21
4. EN ANALYSE AV PRAKSIS FRA LAGMANNSRETTENE	24
4.1 Innledning.....	24
4.2 Formue ervervet under ekteskapet	24
4.3 Formue ervervet før ekteskapet.....	27
4.4 Formue ervervet under det forutgående samboerskapet	30
4.5 Oppsummering	32
5. BØR FORUTGÅENDE SAMBOERSKAP VEKTLGEGGES I RIMELIGHETSVURDERINGEN?	34
5.1 I lys av samfunnsutviklingen.....	34
5.2 I lys av lovens vurderingsmomenter	34
5.3 I lys av hensynene bak skjevdelingsreglene.....	34
5.4 I lys av Kvinnekonvensjonen	35
5.5 Konklusjon	37
6. KILDELISTE	39

1. Innledning

1.1 Tema og problemstilling

Temaet for masteroppgaven min er unntaket fra skjevdelingsregelen i ekteskapsloven § 59 andre ledd.¹ Ved separasjon og skilsmisse er hovedregelen at ektefellenes formue skal «deles likt». jf. el. § 58 første ledd. Etter el. § 59 første ledd kan en ektefelle likevel holde utenfor verdier av formue som klart kan føres tilbake til midler som ektefellen hadde da «ekteskapet ble inngått» eller som ektefellen «senere har ervervet ved arv eller gave» fra andre enn ektefellen:

«Verdien av formue som klart kan føres tilbake til midler som en ektefelle hadde da ekteskapet ble inngått eller senere har ervervet ved arv, eller ved gave fra andre enn ektefellen, kan kreves holdt utenfor delingen.»

Retten til å kreve skjevdeling kan imidlertid falle helt eller delvis bort, dersom skjevdeling vil føre til et «åpenbart urimelig resultat» jf. el. § 59 andre ledd. Bestemmelsen åpner for en bred skjønnsmessig vurdering, hvor det særlig skal legges vekt på «ekteskapets varighet» og «ektefellenes innsats» for familien:

«Vil retten til å utta midler etter første ledd føre til et åpenbart urimelig resultat, kan den helt eller delvis falle bort. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på ekteskapets varighet og ektefellenes innsats for familien.»

Dette skjønnsmessige unntaket byr på den del utfordringer, særlig når det kommer til terskelen for når skjevdeling vil være «åpenbart» urimelig, og spørsmålet om hvilke momenter som kan være relevante, og hvordan momentene skal avveies mot hverandre.

Et av momentene bestemmelsen viser til er «ekteskapets varighet», men den sier ingenting om en eventuell samboerperiode før ekteskapets inngåelse. Momentet nevnes heller ikke uttrykkelig i forarbeidene. Samtidig er det stadig færre par som gifter seg direkte uten å ha vært samboere først.² Ettersom el. § 59 første ledd gir en rett til å holde utenfor verdier som er ervervet før ekteskapets inngåelse, vil det kunne være uheldig å ikke trekke inn forutgående samboerskap i rimelighetsvurderingen etter andre ledd, når begrunnelsen for likedelingsregelen er at det som er skapt i fellesskap bør være gjenstand for likedeling.

---

¹ Lov 4. juli 1991 nr. 47 Lov om ekteskap (ekteskapsloven – el.).

² Statistisk sentralbyrå (2009) *Gift, samboer eller «bare» kjæreste?*

For å belyse problemstillingen vises det til et eksempel: En mann eier en bolig før samboerforholdet starter, og nedbetaler halvparten av lånet før han møter kvinnen. Under samboerforholdet betaler de sammen ned på resten av boliglånet. Det foreligger imidlertid ingen «avtale eller et annet rettsstiftende moment» som angir at kvinnens bidrag fører til at hun blir medeier i boligen jf. Rt. 1999 s. 177. Etter første ledd har mannen derfor i utgangspunktet rett til å holde boligen utenfor delingen. Dersom vi sier at samboerskapet avsluttes før det inngås ekteskap, kan kvinnen kreve vederlag på bakgrunn av alminnelige berikelses- og restitusjonsprinsipper jf. bl.a. Rt. 2011 s. 1168. Hvis det forutgående samboerskapet ikke vektlegges i vurderingen av andre ledd, kan det synes uheldig at kvinnen i realiteten ville komme bedre ut av situasjonen dersom partene hadde gått fra hverandre som samboere, i stedet for å gifte seg.³

I oppgaven vil jeg derfor se på hvilke momenter som er relevante i vurderingen av om skjevdeling fører til et «åpenbart urimelig resultat» etter andre ledd, og om praktiseringen av andre ledd er i tråd med dagens samfunnsutvikling. Jeg vil særlig se på hvilken betydning forutgående samboerskap har i vurderingen, og om det er et moment som vektlegges i praksis. Videre vil jeg se på om det er et moment som bør vektlegges. Jeg vil konsentrere meg om el. § 59 andre ledd, men grunnet den nære relasjonen mellom første og andre ledd, vil første ledd bli omtalt der det er nødvendig for forståelsen av andre ledd.

1.2 Begrunnelser og hensyn bak skjevdelingsreglene

Begrunnelsen for likedelingsregelen i el. § 58 første ledd er at det er rimelig at midler som er et resultat av felles innsats under ekteskapet deles likt når fellesskapet opphører.⁴ Av flertallet i Ekteskapslovutvalget ble det lagt til grunn at i de fleste av ekteskapene ville partene ha med seg relativt lite ved inngåelsen. Derfor vil det de eide ved samlivsbruddet «normalt være verdier som er skapt under samlivet ved felles innsats».⁵

Denne begrunnelsen strekker imidlertid ikke til når formuen som kreves delt, ikke er et resultat av ektefellenes felles innsats under ekteskapet, men har oppstått uavhengig av den andres innsats.⁶ Dette er bakgrunnen for at en ektefelle kan holde utenfor verdier av formue som klart kan føres tilbake til midler som ektefellen hadde da ekteskapet ble inngått eller som ektefellen senere har ervervet ved arv eller gave fra andre enn ektefellen etter el. § 59 første

---

³ Sverdrup (2002) s. 682.

⁴ NOU 1987:30 s. 79

⁵ NOU 1987:30 s. 77.

⁶ NOU 1987:30 s. 79.

ledd. Utvalgets flertall viste til at det ikke skal være rimelig «å skille seg til penger», og fremhevet at det særlig vil kunne være urimelig å dele midlene likt, der det gjelder midler av et visst omfang, og ekteskapet har vært kortvarig.⁷

Hensynene som begrunner første ledd, står imidlertid ikke like sterkt i alle tilfelle. Dette er bakgrunnen for at el. § 59 andre ledd åpner for en innskrenking av skjevdelingsretten der skjevdelingen vil føre til et «åpenbart urimelig resultat». Utvalgets flertall viste til at regelen særlig ville kunne være relevant dersom «ekteskapet var langvarig og den andre ektefelles innsats har hatt vesentlig betydning for at midlene fortsatt er i behold».⁸

Unntaksbestemmelsen ble videre begrunnet med at en ubetinget rett til full skjevdeling ville kunne føre til at den andre ektefellen, som ikke krever skjevdeling, ble stilt i en åpenbart urimelig økonomisk situasjon. Det ble særlig pekt på at den andre ektefellen «etter forholdene [ikke skulle havne i en] urimelig svak økonomisk stilling etter oppløsning av ekteskapet».⁹

Lødrup og Sverdrup peker på at et typisk tilfelle kan være der den ene «eier basisgoder som bolig, hytte mv. ved ekteskapsinngåelsen».¹⁰ Uten behov for å for å spare eller investere til dette under ekteskapet, er det derfor ikke noe å dele ved ekteskapets opphør. Dette gjør at den andre ektefellen kan bli stående igjen tomhendt selv etter et langt ekteskap.¹¹ Et annet tilfelle er der begge ektefellene har mottatt arv i løpet av ekteskapet. I slike tilfeller er det ikke uvanlig at den første arven spares, mens den andre forbrukes. Dette kan gjøre det urimelig å la den som sitter igjen med arven sin skjevdele de verdiene.¹²

1.3 Aktualitet

Bakgrunnen for temaet og problemstillingen i oppgaven er at samfunnet er i endring. Tall fra SSB viser at andelen av de som lever i et samliv og som er samboere aldri har vært høyere. Fra perioden 1993-1995 til 2017-2019 har andelen samboere økt med rundt 10 %.¹³ Videre er alderen på de som inngår ekteskap stadig stigende. Gjennomsnittsalderen på de som gifter seg for første gang er i dag 11,5 år høyere enn for 46 år siden.¹⁴ Dette er en betydelig endring i befolkningens samlivsmønster. Mens gjennomsnittsalderen i 2019 var 35,5 år for menn og

---

⁷ NOU 1987:30 s. 79.

⁸ NOU 1987:30 s. 130.

⁹ NOU 1987:30 s. 130.

¹⁰ Lødrup og Sverdrup (2021) s. 290.

¹¹ Lødrup og Sverdrup (2021), s. 290.

¹² Lødrup og Sverdrup (2021) s. 291.

¹³ Statistisk sentralbyrå (2022) *Andelen samboere fortsetter å øke.*

¹⁴ Statistisk sentralbyrå (2021) *Ikkje sidan 1927 ha det vore så få bryllaup i Noreg.*

33,1 år for kvinner, var den 36,7 år for menn og 34,1 år for kvinner i 2020.¹⁵ Det at gjennomsnittsalderen øker fra 2019 til 2020 viser at trenden fremdeles fortsetter.

Sees denne utviklingen i sammenheng med at stadig flere bor sammen før de gifter seg, kan resultatet bli at ektefeller har med seg større verdier inn i ekteskapet i dag, enn tidligere. Dette gjør at begrunnelsen bak skjevdelingsregelen i el. § 59 første ledd ikke nødvendigvis står like sterkt lenger, og at unntaket i el. § 59 andre ledd i større grad aktualiseres. Selv om verdiene er tilegnet før ekteskapsinngåelsen, kan det likevel flere år før ekteskapsinngåelsen oppstå et økonomisk fellesskap som gjør at det kan virke urimelig at verdier opparbeidet i denne perioden kan kreves skjevdelt. Dette fordi «det den ene ektefellen eier ved ekteskapsinngåelsen, har ikke alltid oppstått uavhengig av den andres innsats».¹⁶ At felles økonomi ofte foreligger hos både samboere og ektepar, støttes av Fredwall sin Leve-
dele2016-undersøkelse, som viser at 97 % av ektefellene og 82 % av samboerne som ble spurt, hadde en form for felles økonomi, helt eller delvis.¹⁷ Funnet synes også å være i tråd med analysen av en undersøkelse publisert av Noack mfl. i 2011 som fant at samboere som hadde planer om å gifte seg, opptrer mer fellesskapsorientert, og oftere har fellesøkonomi slik som gifte.¹⁸

Denne utviklingen, med økende samboerandel og senere ekteskapsinngåelser, viser at det har vært en betydelig endring i befolkningens samlivsformer siden ekteskapsloven av 1991 ble forberedt. Dette gjør at det er aktuelt å se på om lovteksten slik den er utformet i dag, og domstolenes praksis, fortsatt er i tråd med de hensyn og formål som skjevdelingsreglene er ment å ivareta.

Selv om antall skilsmisser har gått ned noe de siste årene, oppløses det fortsatt et stort antall ekteskap hvert år.¹⁹ Bare i 2021 var det 8893 ektepar som skilte seg, og 9097 ektepar som ble separert.²⁰ Når ektefellens formue skal skiftes ved opphør av ekteskapet, gjør dette at skjevdelingsreglene har stor praktisk betydning for ektefellene. Det er derfor viktig å forstå hvordan reglene praktiseres, og vurdere om reglene er i tråd med samfunnsutviklingen.

---

¹⁵ Statistisk sentralbyrå (2022) *Andelen samboere fortsetter å øke*.

¹⁶ Sverdrup (2002) s. 681.

¹⁷ Fredwall (2020) s. 145.

¹⁸ Noack mfl. (2011) s. 13-15 og Fredwall (2020) s. 147.

¹⁹ Statistisk sentralbyrå (2022) *Færre separasjoner enn på 40 år*.

²⁰ Statistisk sentralbyrå (2022) *Færre separasjoner enn på 40 år*.

At samboerskap er et tema av høy aktualitet, støttes også av at regjeringen den 03.03.2023 utnevnte et offentlig utvalg som skal undersøke behovet for regulering av de økonomiske forholdene mellom samboere. I tillegg til å utrede lovgivningen, har utvalget også som mandat å vurdere om det bør lages en samboerlov.²¹

Flere forfattere har kritisert utformingen, og etterlyst en evaluering av skjevdelingsregelen.²² Jeg stiller meg også det samme spørsmålet, og viser til et sitat av Lødrup og Sverdrup om at «det kan reises spørsmål om skjevdelingsregelen er bygget opp på en vellykket måte – tiden er muligens inne til å foreta en evaluering av regelens utforming.»²³

1.4 Rettskildebildet og metodebruk

1.4.1 Ordlyd og forarbeider

Oppgavens tema er el. § 59 andre ledd, og det vil derfor være naturlig å starte i ordlyden når gjeldende rett skal kartlegges. Videre vil ekteskapslovens forarbeider være av betydning i redegjørelsen for bestemmelsens innhold.²⁴ Samtidig må forarbeidene leses i lys av at ekteskapsloven ble vedtatt i 1991. Dette gjør at den virkelighet og de begrunnelser som flertallet i Ekteskapslovutvalget la til grunn for sine forslag, ikke nødvendigvis er like treffende i dag. Særlig forarbeidenes manglende fokus på betydningen av forutgående samboerskap, må derfor ses i lys av denne samfunnsutviklingen. At dagens virkelighet er ganske annerledes enn det utvalget la til grunn for sine forslag, peker også Fredwall på.²⁵

Selv om det har vært en økende andel samboerskap de siste årene, må det påpekes at samboerskap ikke er et nytt fenomen. Allerede før utredningen kom i 1987 var det en økende utbredelse av samlivsforhold utenfor ekteskap.²⁶ På bakgrunn av denne utviklingen fikk Ekteskapslovutvalget også som mandat å vurdere regler «om mer varige samlivsforhold utenfor ekteskap», og i 1980 ble det satt ned et utvalg som skulle vurdere om det skulle gis egne regler for samlivsforhold utenfor ekteskap på det offentligrettslige området. Dette gjaldt særlig regler knyttet til felles bolig ved samlivets opphør.²⁷

---

²¹ Regjeringen (2023) *Utvalg som skal utrede en fravikelig samboerlovgivning*.

²² Fredwall (2020) s. 336–346, Eeg (2006) 291–439, Holmøy og Lødrup (2001) s. 385–404.

²³ Lødrup og Sverdrup (2021) s. 289.

²⁴ NOU 1987:30 og Ot.prp.nr.28 (1990-1991).

²⁵ Fredwall (2020) s. 250.

²⁶ NOU 1980:50 s. 11.

²⁷ Lødrup og Sverdrup (2021) s. 32.

I utredningen i NOU 1980:50 Samliv uten vigsel viste utvalget til tall fra undersøkelse foretatt av Norges Markedsdata i 1976, etter forespørsel fra Justisdepartementet.²⁸ Undersøkelsen viste at det var en stigende tendens til at folk flyttet sammen før de giftet seg. Tretten prosent av de som var gift eller hadde vært gift svarte at de hadde bodd sammen før ekteskapet ble inngått. Andelen var størst blant de som var i aldersgruppen under 30 år, hvor 31 % svarte at de hadde bodd sammen med sin ektefelle før ekteskapet.²⁹

Tallene fra undersøkelsen viser at det allerede for 40 år siden var en økning i samboerskap forut for ekteskapsinngåelsen. Ut fra resultatene som kom frem under utredningen, ville det vært naturlig å tenke at betydningen av samboerskap ville fått større plass i utformingen av reglene i ekteskapsloven. Kanskje særlig i skjevdelsreglene hvor ekteskapets varighet nettopp er av betydning. Til tross for at utvalget presiserte at «[d]enne utviklingen har fortsatt etter at de nordiske ekteskapslovutvalg ble nedsatt», valgte ekteskapslovutvalgets flertall å legge til grunn utgangspunktet om at «[i] flertallet av ekteskap har partene forholdsvis lite ved ekteskapets inngåelse. Det de eier ved samlivsbruddet, vil derfor normalt være verdier som er skapt under samlivet ved felles innsats, om enn av forskjellig karakter».³⁰ Heller ikke Justisdepartementet tok stilling til, eller kommenterte forutgående samboerskap i Ot.prp. nr.28 (1990-91). Hva som kan være grunnen til det er vanskelig å si, men det kan tenkes at lovgiver rett og slett ikke forutså omfanget av hva hovedregelen i el. § 59 første ledd ville føre til, når man ser det i lys av underrettspraksis som viser at bestemmelsen ofte kommer til anvendelse.

1.4.2 Praksis fra Høyesterett og lagmannsrettene

I kartleggingen av gjeldende rett, er rettspraksis en sentral rettskilde. Det å se på hva retten vektlegger i sine vurderinger, vil spesielt være viktig der det foreligger større samfunnsendringer siden loven ble vedtatt. Når det kommer til el. § 59 andre ledd har imidlertid Høyesterett bare behandlet spørsmålet om skjevdeling vil føre til et «åpenbart urimelig» resultat fire ganger.³¹ Det at Høyesterett ikke har tatt stilling til andre ledd og behandlet unntaket i særlig stor grad, gjør at de vurderingene Høyesterett har gjort i de få sakene, ikke nødvendigvis er helt representativt for bestemmelsens innhold i praksis. Dette gjør at det må ses til andre rettskilder for å klarlegge bestemmelsens innhold, både når det

---

²⁸ NOU 1980:50 s. 13.

²⁹ NOU 1980:50 s. 13.

³⁰ NOU 1987:30 s. 77.

³¹ Rt.1999 s. 177, Rt.2001 s. 1434 (mindretallet), Rt.2008 s.769, Rt.2014 s. 1248.

kommer til terskelen for hva som anses åpenbart urimelig, og hva som vektlegges av de ulike momentene.

Praksis fra lagmannsrettene vil i dette tilfellet være særlig viktig. I motsetning til Høyesterett har lagmannsrettene tatt stilling til om skjevdeling vil føre til et «åpenbart urimelig resultat» en rekke ganger. Selv om avgjørelser fra lagmannsrettene normalt har begrenset rettskildemessig vekt, vil de på familierettens område ha større praktisk betydning, da få saker går til Høyesterett. Dette gjør at jeg vil se på Høyesterett sin rettslige argumentasjon i de sakene som har blitt avsagt, men at hovedfokuset vil være på hva lagmannsrettene har vektlagt i sine vurderinger.

For å finne frem til det relevante rettskildebildet av lagmannsrettsavgjørelser, har jeg brukt Lovdata sin «avanserte søk»- funksjon og skrevet inn «åpenbart urimelig resultat» og «LOV-1991-07-04-47 § 59.» Dette førte til et resultat på 210 dommer. Etter å ha gått gjennom dommene kunne 96 av dommene utelukkes da de ikke angikk andre ledd. Videre ble tallet på 114 dommer ytterligere innsnevret ved at andre ledd i 6 av dommene bare ble vurdert av mindretallet. Det endelige resultatet ble 108 dommer, der el. § 59 andre ledd på en eller annen måte nevnes i avgjørelsen, enten i partenes anførsler eller i rettens drøftelse av et skjevdelingskrav. Etter en gjennomgang av disse, var det 28 dommer som omtalte forutgående samboerskap. Det er disse 28 dommene jeg har gått nærmere inn på.

Da det er betydningen av forutgående samboerskap jeg særlig vil fokusere på i denne oppgaven, og en del av analysen vil være å se på hvordan samboerskapet vektlegges, mener jeg at disse 28 dommene også vil være representative når jeg ser på hvilke andre momenter retten legger vekt på. Dette er bakgrunnen for at det i hovedsak vil være disse 28 dommene som danner grunnlaget for analysen av lagmannsrettens anvendelse av el. § 59 andre ledd.

1.4.3 Internasjonale rettskilder

I lys av Norges internasjonale forpliktelser vil også internasjonale rettskildefaktorer være relevante. Etter menneskerettsloven § 2 nr. 5 skal blant annet FNs kvinnekonvensjonen «gjelde som norsk lov».³² Selv om Kvinnekonvensjonen av 1979 ble ratifisert av Norge allerede i 1981, og trådte i kraft samme år, synes den likevel å ha fraværende i vurderingene

---

³² Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetene stilling i norsk rett (menneskerettsloven – mrl.) og FNs konvensjon om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner (kvinnekonvensjonen – KDK).

og forberedelsen av ekteskapsloven av 1991.³³ Ekteskapslovutvalget viste til likestilling som et av flere prinsipper for utformingen av ekteskapslovgivningen, men det er likevel lite som tilsier at ekteskapslovens regler ble vurdert i lys av KDK.³⁴

Bruk av konvensjonen på familieformuerettsområdet har likevel de senere årene fått økt oppmerksomhet. Særlig Fredwall tar opp konvensjonens betydning ved tolkning av skjevdelingsreglene, og Eeg trekker frem KDK som rettskilde knyttet til delingsoppgjørreglene med hensyn til pensjonsrettigheter.³⁵ Kvinnekonvensjonen fremstår dermed som relevant på familieformuerettsområdet, og i forhold til el. § 59 andre ledd er det særlig artikkel 16 første ledd bokstav c og h som anses som aktuelle.³⁶

I tilknytning til konvensjonen, vil FNs-kvinnekomite (UN Committee on the Elimination of Discrimination Against Women, CEDAW) sin utarbeidelse av generelle merknader knyttet til fortolkningen av konvensjonen være av betydning.³⁷ Disse er ikke bindende for Norge, men uttalelser som disse vil likevel normalt bli tillagt stor vekt.³⁸

---

³³ Eeg (2020) s. 45.

³⁴ Eeg (2020) s. 45.

³⁵ Fredwall (2020) s. 253 og Eeg (2020) s. 45.

³⁶ Fredwall (2020) s. 253.

³⁷ CEDAW/C/GC/29 (2013)

³⁸ Ot.prp.nr. 93 (2008-2009) s. 32–33.

2. Noen utgangspunkter i ekteskapsloven

2.1 Betydningen av formuesordning

Ekteskapsloven regulerer formuesforholdet mellom ektefellene, og angir hvordan formuen skal deles ved ekteskapets opphør. Ektefeller kan ha én av to formuesordninger: felleseie og særeie. Ettersom likedelingsregelen og skjevdelingsreglene bare gjelder ved felleseie, vil det derfor være av betydning hvilken formuesordning ektefellene har. Ved inngåelse av ekteskap oppstår det automatisk felleseie mellom ektefellene, dersom ikke annet er avtalt jf. el. § 56. Felleseie innebærer at formuen mellom ektefellene i utgangspunktet skal deles likt jf. el. § 58 første ledd. Enkelte verdier som i utgangspunktet er felleseie, kan likevel kan holdes utenfor delingen jf. el. § 59 første ledd. I stedet for lovens normalordning kan ektefellene avtale særeie som formuesordning, som innebærer at ektefellenes verdier ikke deles likt ved ekteskapets opphør jf. el. § 42 første ledd. En slik avtale må inngås i en ektepakt, og det kan inngås både fullt og delvis særeie.

2.2 Sammenhengen mellom delingsreglene i ekteskapsloven

For å forstå unntaket i el. § 59 andre ledd er det nødvendig å ha en forståelse av sammenhengen mellom ekteskapslovens delingsregler. I norsk rett er utgangspunkt som nevnt at ektefellenes formue skal deles likt når ekteskapet opphører. jf. el. § 58 første ledd. Mens regelen om skjevdeling i el. § 59 første ledd skal sikre at visse midler holdes utenfor delingen, skal unntaket i el. § 59 andre ledd redusere skjevdelingskravet dersom resultatet etter første ledd fører til et åpenbart urimelig resultat. Resultatet av at andre ledd kommer til anvendelse er at man helt eller delvis går tilbake til hovedregelen om likedeling. Dette betyr at unntaket i el. § 59 andre ledd befinner seg i spennet mellom full likedeling etter el. § 58 første ledd og ikke-redusert skjevdeling etter el. § 59 første ledd.³⁹ Fredwall viser til at andre ledd kan forstås som en «bru fra skjevdelingsregelen i første ledd og lovens hovedregel om likedeling på den andre».⁴⁰ Dette gjør at det er nødvendig å ha kjennskap til første ledd, da vurderingen etter andre ledd vil kunne påvirkes av de vilkårene som er oppstilt i første ledd.

Ved å skille mellom ulike ervervelsesmåter og ervervelsestidspunkt, trekker el. § 59 første ledd en grense mellom formuesgoder som skal deles, og midler som ikke skal deles.

Bestemmelsen skiller mellom det som er ervervet før ekteskapets inngåelse og det som er ervervet under ekteskapets inngåelse. Mens midler som er ervervet før ekteskapets inngåelse,

---

³⁹ Fredwall (2020) s. 303.

⁴⁰ Fredwall (2020) s. 303.

ut ifra ordlyden kan holdes utenfor uavhengig av hvordan de er ervervet, kan midler som er ervervet under ekteskapet bare holdes utenfor så lenge midlene er ervervet gjennom arv eller gave, fra andre enn ektefellen. Dette utgangspunkt presiseres også i forarbeidene til loven.⁴¹

Når det er «midler som en ektefelle hadde da ekteskapet ble inngått» som kan holdes utenfor, innebærer det at lovens ordlyd også omfatter midler som er ervervet under forutgående samboerskap, selv om det skulle foreligge et økonomisk fellesskap allerede på det tidspunktet. Når andre ledd likevel kan begrense retten til skjevdeling dersom resultatet blir åpenbart urimelig, ligger det i bestemmelsen at midler som er ervervet før ekteskapets inngåelse, eller tidspunktet for når gaven eller arven ble gitt under ekteskapet, vil kunne påvirke rimelighetsvurderingen, og være avgjørende for hvilken betydning forutgående samboerskap tillegges i vurderingen.

Sammenhengen mellom første og andre ledd vises også når rimelighetsvurderingen i andre ledd påvirkes av uklarheter knyttet til vurderingen etter første ledd. Her er LB-1997-271 illustrerende når lagmannsretten uttaler at «[v]ed denne rimelighetsvurderingen må det være adgang til å ta hensyn til den uklarheten som har knyttet seg til skjevdelingskravet». I den saken var det uklarheter knyttet til størrelsen av mannens verdier før ekteskapsinngåelsen. Retten kom til at det måtte legges til grunn at ektefellen hadde hatt med seg et visst overskudd av midler inn i ekteskapet, og fastsatte et skjønsmessig beløp etter el. § 59 første ledd. Som følge av uklarheten til størrelsen på verdien og at partene hadde vært samboere i fire år forutfor ekteskapsinngåelsen, mente lagmannsretten at det meste av skjevdelingsmidlene måtte ha vært opparbeidet i den tiden partene var samboere. Avgjørelsen viser dermed at vurderingen etter første ledd kan påvirke resultatet etter andre ledd.

---

⁴¹ Ot.prp.nr.28 (1990-1991) s. 121 og Eeg (2020) s. 45.

3. Ekteskapsloven § 59 andre ledd – unntaket fra skjevdeling

3.1 «Åpenbart urimelig resultat»

Det følger av el. § 59 andre ledd at retten til å skjevdele kan falle helt eller delvis bort, dersom retten til å holde utenfor midler etter første ledd vil føre til et åpenbart urimelig «resultat».

En naturlig språklig forståelse av ordlyden tilsier at det er det økonomiske resultatet som må være urimelig, og at det sentrale i vurderingen er hva ektefellene sitter igjen med etter et skillsmisseoppgjør. Forarbeidene viser til at en svak økonomisk stilling ikke er et vilkår, men et moment i vurderingen når de uttaler at «det kan *særlig* være aktuelt å gjøre unntak der [...] den andre ektefellen vil komme i en vanskelig økonomisk stilling etter oppløsningen av ekteskapet.⁴² Resultatet kan dermed bli urimelig selv om ektefellens økonomisk stilling ikke anses som svak.

Sverdrup fremhever at sentralt i vurderingen vil være «ektefellenes økonomiske situasjon ved oppgjøret og deres fremtidsutsikter».⁴³ Dette betyr at egne skjevdelingsmidler, særreieverdier eller for eksempel inntektsgivende arbeid vil kunne spille inn i vurderingen av om resultatet vil bli åpenbart urimelig.

Avgjørelsen i Rt.2014 s.1248 illustrerer dette. Der førte ikke mannens krav om å holde utenfor 60 % av boligeiendommen og hele verdien av tomten til et åpenbart urimelig resultat for kvinnen, selv om hun var 100 % uføretrygdet og ikke hadde noen annen bolig. Høyesterett la avgjørende vekt på at begge hadde arbeidet frem til kvinnen ble syk, og at hun hadde en forsikringsutbetaling på 1,7 millioner kr som skulle holdes utenfor delingen. Selv om det økonomiske resultatet fra delingen isolert sett var urimelig, så ville kvinnen derfor fortsatt ha gode fremtidsutsikter når det kom til det økonomiske.

Hva som anses som et «åpenbart urimelig resultat» avhenger dermed av hvilke typetilfeller det er tale om. Eeg viser til at resultatet vil avhenge av hva det «sammenlignes med» og påpeker at normen «kan variere over tid».⁴⁴

Videre viser ordlyden «vil retten til å utta midler etter første ledd» at det avgjørende er om resultatet er åpenbart urimelig etter skjevdeling. Lovens ordlyd sier imidlertid ingenting om hva resultatet må være åpenbart urimelig i forhold til. Sett i lys av sammenhengen mellom

---

⁴² Ot.prp.nr.28 (1990-1991) s. 121.

⁴³ Sverdrup (2015) *Norsk lovkommentar*, note 233.

⁴⁴ Eeg (2006) s. 428.

skjevdelingsreglene, vil det naturlige være å se til lovens system.⁴⁵ Dersom andre ledd anvendes fullt ut, vil retten til skjevdeling falle helt bort, og resultatet blir at man går tilbake til hovedregelen om likedeling.⁴⁶ Fredwall påpeker at det følger av «lovens system» at referansen for vurderingen av resultatet av første ledd er «hva som ville blitt resultatet om likedelingsregelen hadde blitt anvendt», og at rammene for den skjønnsmessige vurderingen etter andre ledd dermed utgjøres av «§ 59 første ledd på den ene siden og lovens hovedregel om likedeling på den andre».⁴⁷

3.1.1 Terskelen for korleksjon

En naturlig språklig forståelse av «urimelig» er at det skal en del til før unntaket fra skjevdeling skal kunne anvendes. Det er imidlertid ikke tilstrekkelig at resultatet er urimelig, det må også være «åpenbart» urimelig. Dette indikerer at det ikke må være tvil om at resultatet vil være urimelig. På den måten er «åpenbart» med på å snevre inn hva som anses som et «urimelig resultat». Også forarbeidene legger til grunn at det er tale om en «snever unntaksregel».⁴⁸

Det at Høyesterett bare har behandlet unntaket i el. §59 andre ledd fire ganger, og ingen av avgjørelsene har ført til at retten til skjevdeling har blitt redusert, kan være et argument for at terskelen er høy, og at bestemmelsen er ment som en snever unntaksregel. Når man ser på de avgjørelsene som har blitt avsagt i Høyesterett, kan dette også synes å være det Høyesterett har ment å gi uttrykk for. I Rt.1999 s. 117 på s. 183, som er den første dommen som behandler unntaket i andre ledd, la Høyesterett klart til grunn at det både følger av ordlyden og forarbeidene at bestemmelsen er ment som en «snever unntaksregel». Det ble særlig vist til at «ønsket om å begrense antallet tvister som er basert på tvil om skjønnsmessige kriterier, taler for en slik snever anvendelse av bestemmelsen». Samme utgangspunkt ble lagt til grunn i de etterfølgende avgjørelsene, i Rt.2001 s. 1434 (mindretallet), Rt. 2008.769 og Rt. 2014 s. 1248, som alle henviser til uttalelsen i Rt. 1999 s. 117. Isolert sett kan uttalelsene tilsi at terskelen er høy.

Særlig i juridisk teori er det imidlertid stilt spørsmål om «åpenbart» virkelig er ment til å heve terskelen i urimelighetsvurderingen. Holmøy og Lødrup peker på at dersom ordlyden er ment å tolkes så strengt, skulle «vilkårene for reduksjon til og med være strengere enn for lemping

---

⁴⁵ Fredwall (2020) s. 303.

⁴⁶ Ot.prp.nr. 28 (1990-1991) s. 69 jf. NOU 1987:30 s. 84.

⁴⁷ Fredwall (2020) s. 303.

⁴⁸ NOU 1987:30 s. 130.

av særøie og avtale om unntak fra skjevdeling» etter el. § 46 annet ledd.⁴⁹ Dette mener de ikke kan være tilfellet, og viser til at «det må være grunnlag for å se bort fra den strenge ordlyden i el. 59 annet ledd». Lødrup og Sverdrup synes også å være av samme oppfatning når de skriver at det ikke er meningen at «urimelighetsvurderingen skal være vesentlig annerledes enn etter el. §§ 46 og 69, hvor loven begrenser seg til bare å tale om «urimelig».⁵⁰

Heller ikke Eeg synes å mene at det er grunnlag for å anta at hensikten med «åpenbart» var å heve terskelen, når han skriver at det «synes å skylde tilfældigheter at ordet «åpenbart» var med i den utformingen av bestemmelsens ordlyd som vedtatt».⁵¹ Han viser blant annet til at det ikke virker logisk at terskelen for å tilsidesette en ektepakt, som er en bevisst avtale inngått mellom ektefellene, skal være lavere enn terskelen for å nekte skjevdeling. Når det kommer til avgjørelsene i Høyesterett, synes Eeg også å være av den oppfatning av at det ikke har vært tale om ekstreme tilfeller der Høyesterett har gitt uttrykk for at det er tale om en snever unntaksregel.⁵² En nærmere gjennomgang av avgjørelsene viser at dette kan stemme da den andre ektefellen, ikke i noen av tilfellene ville havne i en svak økonomisk stilling dersom skjevdeling ble tillatt.⁵³

En avgjørelse som er interessant i denne sammenheng, selv om el. § 59 andre ledd ikke var et tema for Høyesterett, er HR-2020-1760-A. Saken gjaldt spørsmålet om skjevdeling av verdien av aksjer etter første ledd. Etter å ha vist til forarbeidene og begrunnelsen for likedeling og skjevdeling, uttalte Høyesterett at «bestemmelsene i ekteskapsloven § 59 annet og tredje ledd modifierer dette», og at det «samlet sett er det følgelig adskillig fleksibilitet i regelverket». I motsetning til de tidligere avgjørelsene hvor Høyesterett har behandlet andre ledd, sier de ikke at bestemmelsen er ment som en «snever unntaksregel». Det at de ikke fremhever denne høye terskelen når de tar opp andre ledd, kan være et signal om at Høyesterett har løsnet opp når det kommer til det strenge utgangspunktet. Særlig også fordi avgjørelsen var enstemmig. Samtidig må det fremheves at andre ledd ikke var tema for vurderingen, og man bør derfor være forsiktig med å tillegge uttalelsen for mye vekt, da det som kan virke som en holdningsendring ikke nødvendigvis har vært bevisst fra Høyesterett sin side.

---

⁴⁹ Holmøy og Lødrup (2001) s. 399

⁵⁰ Lødrup og Sverdrup (2021) s. 289.

⁵¹ Eeg (2006) s. 424.

⁵² Eeg (2006) s. 423.

⁵³ Rt. 1999 s.117, Rt. 2001 s.1434 (mindretallet), Rt. 2008 s. 769, Rt. 2014 s.1248

Ut fra de nevnte rettskildene er det vanskelig å trekke en klar slutning av hvor terskelen ligger. Hvor mye som kreves, vil imidlertid variere ut ifra hvert enkelt typetilfelle. Dette gjør at føringer fra rettspraksis vil spille en stor rolle i vurderingen, og at det må tas i betraktning at terskelen vil kunne forandres over tid.

3.2 Vurderingsmomentene i andre ledd

3.2.1 En ikke-uttømmende liste

Ved vurderingen om retten til skjevdeling vil føre til et «åpenbart urimelig resultat» skal det «særlig legges vekt på ekteskapets varighet og ektefellenes innsats for familien». En naturlig språklig forståelse av «særlig legges vekt på» er at andre momenter kan være relevante og vektlegges, men at disse to momentene, ekteskapets varighet og ektefellenes innsats, alltid må tas i betraktning. Lovens forarbeider og rettspraksis gir veiledning her.

Forarbeidene utdyper vurderingstemaet noe og nevner tilfeller hvor den andre ektefellens innsats har hatt vesentlig betydning for at midlene er i behold, eller der den andre ektefellen vil få en urimelig svak økonomi.⁵⁴ At svak økonomisk stilling er et moment som vektlegges viser blant annet LA-2015-166345. I den saken fikk mannen medhold i at 1 360 000 kr kunne skjevdeles etter første ledd. Selv om ekteskapet på 20 år med forutgående samboerskap på mer enn to år, og kvinnens vanskelige økonomi som følge av 100 % uførhet, talte for anvendelse av andre ledd, ble ikke resultatet ansett for å være «åpenbart urimelig». Det avgjørende for lagmannsretten var at «betydelige verdier» fortsatt ville være gjenstand for likedeling mellom ektefellene.

I tillegg til ektefellens økonomiske stilling på skjevdelingstidspunktet, er ektefellens økonomiske fremtidsutsikter et relevant moment. Her kan det vises til I LF-2015-83706 hvor spørsmålet var om ektemannen kunne skjevdele 80 % av boligens verdi. Det ville medføre at kvinnen satt igjen med et krav på 80 000 kr i boligen. Selv om ekteskapet på 18 år ble ansett for å være «relativt langt», var det etter lagmannsretten vurdering ikke i seg selv tilstrekkelig for å begrunne reduksjon av skjevdelingskravet. Det avgjørende var ekteskapets varighet, sett sammen med hva de økonomiske konsekvensene av skjevdelingskravet ville medføre. Lagmannsretten la særlig vekt på kvinnens fremtidsutsikter. Hun var 52 år gammel, hadde fått påvist kreft og hadde en «meget liten» pensjon. Lagmannsretten mente derfor at dette

---

⁵⁴ NOU 1987:30 s. 130.

medførte at «hennes økonomiske utsikter må sies å være høyst usikre», slik at skjevdelingskravet ble redusert.

Samtidig viser lagmannsretten i LB-2013-208065 at det også er relevant for vurderingen hvorfor den andre ektefellen blir stående i en vanskelig situasjon. Der ble ikke resultatet ansett å være åpenbart urimelig, selv om kvinnen ville gått ut av ekteskapet uten midler til å kjøpe egen bolig etter et samliv på 22 år. Det ble vist til at kvinnen hadde egen fastlegepraksis og eierandel på 30 % i eneboligen, og at hun derfor normalt etter skilsmissen ikke ville hatt økonomiske vanskeligheter. Lagmannsretten la avgjørende vekt på at kvinnens vanskelige økonomiske situasjon «primært skyldes svikt i hennes egen økonomistyring», og at det ikke burde gå utover mannen, særlig når det ble gjort mot hans vilje. Skjevdelingskravet ble dermed ikke ansett å føre til et åpenbart urimelig resultat for kvinnen, selv om mannen på sin side ville bli gjeldfri og eie egen leilighet.

Et annet moment som går igjen i rettspraksis, er om ektefellene har hatt en integrert og sammenblandet økonomi. I LE-2002-580 la lagmannsretten vekt på at partene hadde innrettet seg etter en «fullstendig sammenfiltret økonomi». Også i LG-2012-45311, la lagmannsretten vekt på at «poenget er at det forelå en integrert og felles økonomi, der begge bidro gjennom arbeid utenfor og i hjemmet, allerede fra det tidspunktet da samboerskapet ble etablert». Motsatt viser LB-2013-208065 betydningen av separat økonomi under samlivet. Der påpekte lagmannsretten at samlivets lengde normalt ville hatt betydning, men ikke i det tilfellet der partene hadde hatt en separat økonomi både før og under ekteskapet.

Rimelighetsvurderingen kan også påvirkes av hvem skjevdelingskravet står mellom. Skjevdelingsreglene gjelder også for oppgjøret mellom gjenlevende ektefelle og avdødes arvinger, jf. el. § 77 første ledd. Lagmannsrettene viser i flere saker til at terskelen for å anvende unntaksregelen i andre ledd, synes å være noe lavere der motparten er arvinger av avdødes ektefelle. Dette fremgår i LG-1999-1628, hvor det uttales at det «må antas at det skal noe mindre til for å anvende unntaksregelen i et dødsboskifte enn ved vanlig felleseieskifte». Også i LG-2004-99716 hvor lagmannsretten legger til grunn at unntaksregelen er ment å være snever, peker de på at det kan «synes som at lovgiver har ment at gjenlevende ektefelle skal stå noe sterkere i forhold til arvingene enn det ektefellene gjør overfor hverandre ved samlivsbrudd når det gjelder krav om unntak fra skjevdeling, jf. uttalelser i forarbeidene som lagmannsretten tolker i denne retning». Der førte skjevdeling av en bolig mellom arvinger og lengstlevende til et åpenbart urimelig resultat, slik at skjevdelingskravet måtte reduseres.

Ordlyd, forarbeider og rettspraksis viser at bestemmelsen åpner for en skjønnsmessig vurdering, og at vurderingsmomentene kan være mange. Hvilke momenter som er relevante, og hvilken vekt de får i rimelighetsvurderingen, vil variere avhengig av det konkrete tilfellet.

I den videre fremstillingen vil jeg se nærmere på de momentene som uttrykkelig er nevnt i el. § 59 andre ledd. Hovedfokuset er betydningen av forutgående samboerskap og jeg vil derfor knytte forutgående samboerskap opp mot «ekteskapets varighet»

3.2.2 Ektefellens innsats for familien

Det ene momentet som loven uttrykkelig nevner er «ektefellens innsats for familien» En naturlig forståelse av «ektefellens innsats for familien» er at det må være tale om bidrag som har vært til fordel for familien. Ordlyden gir ingen retningslinjer når det kommer til hvilke innsatser som kreves. Heller ikke forarbeidene gir særlig veiledning, men Ekteskapslovutvalgets flertall viser til at bestemmelsen kan komme til anvendelse der innsatsen til den andre ektefellen har hatt «vesentlig betydning for at midlene fortsatt er i behold».⁵⁵ Fredwall påpeker at innsatsen kan ha vært verdiøkende eller verdibevarende, men at den ikke trenger å ha vært det.⁵⁶

Eeg peker også på at «andre former for innsats enn dem som direkte relaterer seg til verdibevarende og -økende aktiviteter knyttet til den andre ektefellens aktiva», kan føre til at skjevdelingskrav reduseres.⁵⁷ Han viser blant annet til andre former for innsats, for eksempel gjennom stell og pleie.⁵⁸

I Rt.1999 s. 177 ble kvinnens krav om skjevdeling grunnet verdier hun hadde med seg inn i ekteskapet stående. Innsatsen deres i ekteskapet ble imidlertid vurdert som likeverdig. Mannen hadde bidratt med høyere inntekt, mens kvinnen i større grad enn han hadde tatt seg av deres hjem og felles barn. Dette viser at både økonomiske og ikke-økonomiske bidrag vektlegges som del av innsatsen. Holmøy og Lødrup peker på at særlig krevende arbeidsoppgaver kan tale for å anvende andre ledd, men at det ikke er slik at en normalinnsats utelukker andre ledd.⁵⁹

---

⁵⁵ NOU 1987:30 s. 130.

⁵⁶ Fredwall (2021) s. 309.

⁵⁷ Eeg (2006) s. 428.

⁵⁸ Eeg (2006) s. 428.

⁵⁹ Holmøy og Lødrup, (2001) s. 400.

I flere av sakene hvor kravet har blitt redusert har ektefellen som krever reduksjon bidratt med omsorgsoppgaver overfor den andre ektefellen. I LB-2012-110239 ble det særlig lagt vekt på «As innsats med å stelle og pleie F i de seks årene de var gift», og at «alternativet ville ha vært at han hadde måtte leie hjelp til dette». Kvinnen fikk dermed likedele en 1/3 av formuen som var krevd skjevdelte etter el. § 59 første ledd. I LG-1999-1628 la lagmannsretten vekt på at mannen hadde alkoholmisbruk, og at kvinnen tross de konsekvenser det medførte, hadde holdt fast ved ekteskapet og klart å holde familien samlet og virksomheten i gang. Mannens skjevdelingskrav falt dermed bort.

Et annet moment som går igjen i flere av sakene, er der den andre ektefellen har bidratt gjennom å ha hovedansvaret hjemme. I LF-1996-893 (RG-1997-1615) hadde kvinnen vært hjemmeværende og hatt hovedansvaret for hus, hjem og oppfostringen av deres syv barn. Dette var ifølge lagmannsretten en «ekstraordinær innsats» som måtte «tale til hennes fordel ved vurderingen av rimeligheten ved eventuell skjevdeling for A». Kravet om skjevdeling av gaveandel av småbruk mannen overtok fra sine foreldre falt dermed helt bort. Også i LF-2012-105333 falt kravet til skjevdeling delvis bort da kvinnen hadde bidratt med «betydelige inntekter» og «hovedansvaret for hjemmet og oppfostringen av fire barn».

Selv om den andre ektefellen har bidratt med det som lagmannsretten har ansett som ekstra innsats, så viser også praksis at innsatsen bare er et moment, og ikke avgjørende i vurderingen. Skjevdeling førte blant annet ikke til et åpenbart urimelig resultat i LE-2012-87649, til tross for at lagmannsretten mente at kvinnen hadde gjort en stor innsats familien, «antakelig større enn normalt». Mannen fikk dermed skjevdele 59,3 % av gården han tok over fra sine foreldre under ekteskapet. Heller ikke i LG-2011-115918 der kvinnen krevde skjevdeling, førte skjevdelingskravet til et åpenbart urimelig resultat for mannen. Dette til tross for at han utvilsomt hadde «ytt vesentlig under ekteskapet, både til underholdt og anskaffelser» og hatt «vesentlig høyere inntekter» enn kvinnen.

3.2.3 Ekteskapets varighet

Det andre momentet loven uttrykkelig nevner er «ekteskapets varighet». Ordlyden av «ekteskapets varighet» tilsier at tidsperioden regnes fra inngåelsen av ekteskapet til det formelt er opphørt ved skilsmisse. Forarbeidene sier ingenting om hvilken tidsperiode som omfattes av «ekteskapets varighet», men i både Rt. 1999 s. 177 og Rt. 2014 s. 1248 tok Høyesterett utgangspunkt i perioden fra ekteskapsinngåelse til faktisk samlivsbrudd når de la til grunn at ekteskapets varighet var på ti og elleve år. Dette viser at det er det faktiske

samlivsbruddet og ikke det formelle tidspunktet for ekteskapets oppløsning som er avgjørende. Denne løsningen er også naturlig når man ser den i sammenheng med el. § 21 som angir at skilsmisse bare kan kreves når ektefellene har vært separert i ett år. Etter el. § 20 må ektefellene bo fra hverandre i separasjonstiden for at separasjonen ikke skal falle bort.

Mens loven er taus når det kommer til hvilken varighet av ekteskapet som kreves, kan et ekteskap, ut ifra forarbeidene, synes å være kort der det har en varighet på fem til seks år.⁶⁰ Ekteskapslovutvalgets flertall fant det ikke hensiktsmessig å fastsette et konkret antall år, men fremhevet at det «særlig vil være i de langvarige ekteskap hvor en ubetinget skjevdelingsregel kan virke urimelig».⁶¹ Det at hensynet til et langvarig ekteskap trekkes frem flere steder i forarbeidene, taler for at det skal mye til for at bestemmelsen kommer til anvendelse der det foreligger et kort ekteskap.⁶²

Som Fredwall fremhever, synes departementet sin grunn for å vektlegge langvarig ekteskap å være at opprinnelige skjevdelingsmidler ofte vil være forbrukt eller erstattet i løpet av lengre ekteskap, slik at delingsmidlene i større grad vil være skaffet gjennom felles innsats.⁶³ Funn fra Fredwall sin Leve-dele2016 viser imidlertid at det også i langvarige ekteskap er betydelige skjevdelingsmidler.⁶⁴ Dette tilsier at størrelsen på skjevdelingsmidlene ikke nødvendigvis avhenger av ekteskapets varighet.

Høyesterett selv gir liten veiledning når det kommer til hvilken lengde som kreves for at ekteskapets varighet skal få betydning etter el. § 59 andre ledd. I Rt. 1999 s. 177 uttalte Høyesterett at ekteskap på ti år ikke kunne ha «betydning i noen retning». Heller ikke ekteskap på elleve år ble ansett for å være kort eller langt i Rt. 2014 s. 1248. Uttalelsene kan forstås slik at et ekteskap på ti eller elleve år hverken er langt eller kort. Eeg på sin side synes imidlertid å mene at uttalelsene ikke kan brukes som et generelt utgangspunkt, da de var et utslag av den konkrete saken. Han fremhever at momentet «ikke kan ses isolert», og at det dermed er i det lyset at avgjørelsene må tolkes.⁶⁵

Analyse av lagmannsrettspraksis gjort av Fredwall av avgjørelser i perioden 2013-2017 viser imidlertid at fem år er ansett for kort, mens ekteskap opp til 14 år hverken er ansett for å være

---

⁶⁰ NOU 1987:30 s. 79.

⁶¹ NOU 1987:30 s. 82.

⁶² NOU 1987:30 s. 130 og Ot.prp.nr.28 (1990-1991) s. 121.

⁶³ Ot.prp.nr.28 (1990-1991) s. 66 og Fredwall (2020) s. 304.

⁶⁴ Fredwall (2020) s. 304.

⁶⁵ Eeg (2006) s. 430.

kort eller langt. Ekteskap mellom 15 til 25 år er imidlertid ansett som et langt ekteskap, der varigheten vurderes sterkere som et selvstendig moment.⁶⁶ Denne oppfatningen synes også å stemme med praksis fra perioden 1994-2012. I LF-2000-1151 hadde ekteparet vært gift i ni år. Til dette uttalte lagmannsretten at «det er i så måte lagt til grunn at ekteskapet varte i underkant av 10 år, hvilket ikke kan trekke i noen spesiell retning». Videre ble det i LG-2005-28487 vist til «ekteskapets lange varighet på 18 år og fem måneder». I LB-2009-93584 ble ekteskap på to år ansett for å være «meget kort».

Samtidig som praksis fra lagmannsrettene i større grad enn Høyesterett viser hva som anses for å være et kortvarige og langvarig ekteskap, er det viktig å huske på at dette bare er et utgangspunkt og at også andre momenter påvirker varighetens betydning. Slik Strandbakken peker på, kan en ikke utelukke skjevdeling bare fordi ekteskapet har vært i 20 år.⁶⁷ Dette støttes også av rettspraksis, deriblant LG-2011-115918, LG-2006-76894 og LF-2015-83706, hvor hverken ekteskapets varighet på henholdsvis 30 år, 17 år og 18 år fikk avgjørende betydning for vurderingen.

3.2.4 Forutgående samboerskap

Når varighet er et moment som skal vektlegges, og oppgavens hovedfokus knytter seg til betydningen som forutgående samboerskap har i vurderingen av el. § 59 andre ledd, må det først avklares om forutgående samboerskap er et relevant moment i rimelighetsvurderingen.

En naturlig forståelse av «ekteskapets varighet» tilsier isolert sett at tidligere samliv ikke skal legges til ekteskapets lengde. Forarbeidene gir liten veiledning og er tause om betydningen av forutgående samboerskap. Når momentene som er nevnt i loven ikke er uttømmende, tilsier det at forutgående samboerskap er et moment som kan trekkes inn i vurderingen og legges vekt på. Dette virker også å være Strandbakken sin oppfatning, når han peker på at spørsmålet om samboerskap før ekteskapsinngåelsen skal tillegges vekt i vurderingen av «ekteskapets varighet», ikke trenger å settes på spissen siden andre ledd inviterer til en helhetsvurdering.⁶⁸

Fredwall synes «på bakgrunn av ordlyd og Høyesteretts praksis», imidlertid å ha kommet til at bare ekteskapets lengde skal tas i betraktning.⁶⁹ I tilknytning til «ekteskapets varighet», trekker hun slutning om at det ikke fremstår som prosedabelt å vektlegge hele

---

⁶⁶ Fredwall (2020) s. 308.

⁶⁷ Strandbakken (2021) s. 227.

⁶⁸ Strandbakken (2021) s. 226.

⁶⁹ Fredwall (2020) s. 307.

samlivsperioden. Fredwall nevner ikke at andre ledd som en skjønsmessig bestemmelse åpner opp for at forutgående samboerskap kan trekkes inn som et selvstendig moment. Dette kan tilsi at hun mener at «ekteskapet» i «ekteskapets varighet» må tolkes utvidende for at forutgående samboerskap skal kunne tas med i vurderingen. Det fremstår også som at Fredwall mener at Holmøy og Lødrup er av samme oppfatning når hun skriver at «[i] teorien ventet riktignok Holmøy/Lødrup en utvidende fortolkning slik at samboerskap og ekteskap kunne vurderes under ett».⁷⁰ Uttalelsen hun refererer til er uttalelsen om at «samboerskap før ekteskap bør i denne relasjon likestilles med ekteskap».⁷¹ Hvorvidt dette er det Holmøy og Lødrup faktisk mener, er vanskelig å si.

Ut ifra disse oppfatningene, kan det derfor hevdes at det må foretas en utvidende tolkning av «ekteskapets varighet» for at forutgående samboerskap skal kunne omfattes og være et moment som kan vektlegges i rimelighetsvurderingen.

Høyesterett selv har ikke eksplisitt drøftet spørsmålet om forutgående samboerskap skal legges til ekteskapets lengde ved vurderingen av «ekteskapets varighet» etter el. § 59 andre ledd. I Rt. 1999 s. 177 og Rt. 2014 s. 1248 la som nevnt Høyesterett til grunn at ekteskapet hadde vært i ti og elleve år. Dette omfattet perioden fra ekteskapets inngåelse til det faktiske samlivsbruddet. Som Fredwall påpeker, viser dette at Høyesterett har foretatt en innskrenkende tolkning av ordlyden som ikke omfatter et forutgående samboerskap.⁷² Dette synes å være bakgrunnen for at Fredwall mener spørsmålet virker å være avklart etter høyesterettspraksis.⁷³ Dette taler for at ordlyden ikke kan tolkes utvidende.

I dommene nevnt ovenfor var det imidlertid aldri tale om særlig langvarige samboerskap forut for ekteskapsinngåelsen. Lengden på samboerskapene var henholdsvis to år og fire år. Det er vanskelig å si hva som kan være grunnen til at Høyesterett ikke tok stilling til det forutgående samboerskapet. Det kan tenkes at det var grunnet samboerskapets relativt korte varighet. Det at spørsmålet aldri helt kom på spissen i dommene, kan dermed tilsi at spørsmålet fremdeles mangler avklaring.

Fredwall hevder imidlertid at forutgående samboerskap legges til grunn i flere lagmannsrettsdommer. Hun viser blant annet til LA-2013-13473 hvor samboertid og ekteskap

---

⁷⁰ Fredwall (2020) s. 307.

⁷¹ Holmøy og Lødrup (2001) s. 399–400.

⁷² Fredwall (2020) s. 307.

⁷³ Fredwall (2020) s. 307.

samlet ble ansett å utgjøre ti års samliv, og til LB-2013-2080 hvor 13 års ekteskap og ni års samboerskap ble omtalt som 20 års samliv. Fredwall bygger sitt standpunkt dels på en praksis som hun beskriver som «i beste fall som vakkende».⁷⁴ Det foreligger dermed ingen konsis praksis.

Når bestemmelsen er ment å åpne for en bred skjønnsmessig vurdering, vil det være vanskelig å se gode grunner til å utelukke vektlegging av forutgående samboerskap. Bakgrunnen for en skjønnsmessig bestemmelse er at lovgiver ikke må ha tatt stilling til alle tilfeller som kan omfattes av bestemmelsen. Formålet med unntaket i andre ledd er å hindre at resultatet etter første ledd blir åpenbart urimelig. Når «ekteskapets varighet» er et moment som særlig skal tilleggs vekt, viser det at varigheten nettopp er et forhold som i mange tilfeller kan føre til at skjevdeling blir urimelig. Ettersom et ekteskap i realiteten bare er en forlengelse av det samboerskapet som allerede består mellom partene, tilsier den naturlige sammenhengen mellom disse samlivsformene at uttrykket også bør omfatte samboerskapet. Bakgrunnen for skjevdelingsregelen i første ledd er at det som ikke er skapt i fellesskap ikke skal måtte deles likt mellom partene ved opphør av ekteskapet. Når det foreligger et fellesskap allerede før ekteskapet, og formålet med første ledd ikke gjør seg gjeldende, taler det for at andre ledd bør tolkes utvidende til å omfatte forutgående samboerskap.

Selv om forutgående samboerskap ikke omfattes av «ekteskapets varighet» i seg selv, bør uttrykket kunne tolkes utvidende eller i alle fall anses som et selvstendig moment som kan vektlegges jf. «særlig legges vekt på». Det å se forutgående samboerskap som et selvstendig moment som kan vektlegges i vurderingen, er etter min mening det mest nærliggende sett i lys av at oppregningen ikke er uttømmende.

---

⁷⁴ Fredwall (2020) s. 307.

4. En analyse av praksis fra lagmannsrettene

4.1 Innledning

I undersøkelsen av praksis fra lagmannsrettene har jeg sett på om det formuesgodet som er ervervet og tidspunktet det er ervervet på, har betydning for hvilken vekt forutgående samboerskap får i rimelighetsvurderingen i andre ledd. Med utgangspunkt i tidspunktene i el. § 59 første ledd, har jeg sett på om forutgående samboerskap har forskjellig betydning ut ifra om formuen er ervervet før ekteskapets inngåelse, eller under ekteskapet gjennom arv eller gave. For tidspunktet for ervervelse før ekteskapets inngåelse, har jeg skilt mellom to tilfeller: Ervervelse før ekteskapets inngåelse, og ervervelse før ekteskapets inngåelse, men under forutgående samboerskap. Bakgrunnen for dette er at praksis viser at ektefellene i flere tilfeller allerede eier bolig, har mottatt arvemidler/gaver eller har oppspart egenkapital før forholdet og samboerskapet etableres. Hensynet til det forutgående samboerskapet kan dermed være forskjellig i de ulike tilfellene.

Av de 28 dommene som er utgangspunktet for analysen, tok 19 dommer for seg formuesgode ervervet før ekteskapets inngåelse, fire dommer formuesgode under samboerskapet, men før ekteskapsinngåelsen, og fem dommer formuesgode ervervet under ekteskapet. Antall dommer som kom til at skjevdelingskravet ville føre til et åpenbart urimelig resultat, enten helt eller delvis var henholdsvis, fem, tre og to.⁷⁵

4.2 Formue ervervet under ekteskapet

Av de fem dommene som omhandlet formue ervervet under ekteskapet ble skjevdelingskravet redusert i to av dem. Dette var i LB-2003-8066 og LF-1999-851 hvor retten kom til at skjevdelingskravet som knyttet seg til boligeiendom og småbruk, delvis måtte reduseres. I begge tilfeller var det tale om relativt lange ekteskap med forholdsvis korte samboerperioder før ekteskapets inngåelse. Det forutgående samboerskapet fikk dermed liten selvstendig betydning, men samlivets lengde samlet sett ble vektlagt i vurderingen. Sentralt i vurderingen for utfallet var også ektefellenes innsats og det økonomiske resultatet. Tidspunktet for når arven/gaven ble mottatt var også et moment som ble fremhevet.

Mens ekteskapets varighet i LB-2003-8066 var på 20 år med to år forutgående samboerskap, var ekteskapet i LF-1999-851 på 22 år med seks år forutgående samboerskap. Sammen med samlivets lengde, synes det i LB-2003-8066 å være lagt avgjørende vekt på at kvinnen ville

---

⁷⁵ Se vedlegg for oversikt.

overtatt verdier tilsvarende 2,5 millioner, mens mannen bare ville få 25 000 kr og noen mindre verdier som allerede var fordelt.

Det økonomiske resultatet ble også tillagt vekt i LF-1999-851, men i noe mindre grad enn i LB-2003-8066. Der var boets bruttoformue var på 770 000 kr og lagmannsretten anså skjevdelingskravet på 300 000 å omfatte en betydelig andel av boet. Et mer tungtveiende argument for at resultatet ville bli åpenbart urimelig, var kvinnens tilknytning til gården, og arten av det formuesgodet som krevdes skjevdelte. Lagmannsretten uttalte at «[d]et antas å være grunn til å vurdere et skjevdelingskrav annerledes dersom det knytter seg til et gårdsbruk, som har vært arbeidsplass for gjenlevende ektefelle, enn hvor det er tale om en fritidseiendom, som vedkommende kun har nytt fruktene av». Selv om ektefellene flyttet til småbruket syv år før småbruket formelt ble overdratt til mannen i gave, var ikke det et moment som ble vektlagt. Det sentrale virket å være at hun, gjennom sitt arbeid på gården, hadde ytt en innsats som måtte antas å ha hatt betydning for driften av gården. Hun hadde også ytt en betydelig innsats i form av omsorg for mannens far i flere år.

I begge tilfeller ble tidspunktet for når arven/gaven ble mottatt, fremhevet som et relevant moment. Tidspunktet ble ikke ansett å være av betydning i LB-2003-8066 hvor kvinnen mottok boligeiendommen 13 år før skilsmissen. Det ble imidlertid vektlagt at partene hadde bodde og utført arbeid på boligeiendommen i til sammen 22 år. I LF-1999-851 syntes det å ha vært av betydning når lagmannsretten påpeker at småbruket «bare var en del av fellesboet i 12 år». Dette talte i kvinnens disfavør. Lagmannsretten kom likevel til at det lange samlivet på 28 år måtte tale i favør av kvinnen.

Hvorfor arv/gave mottatt tolv og 13 år før skilsmissen ble vektlagt forskjellig, er vanskelig å si. En grunn kan være at arven ble ansett for å ha vært en del av fellesboet lenger, når den var mottatt 13 før oppløsning av et 22 år langt samliv, sammenlignet med arv mottatt tolv år før oppløsning av et 28 års langt samliv. Avgjørelsene viser uansett at arv/gave mottatt sent i samlivet, i større grad kan tilsi at skjevdelingskravet ikke bør reduseres. Samtidig viser de at tidspunktet kan få mindre vekt der det allerede foreligger lange samliv med felles innsats.

I lys av LF-1999-851 og LB-2003-8066, ville et naturlig resultat i LE-2012-87649 også vært reduksjon av skjevdelingskravet. I det tilfellet var det tale om en gård som ble gitt som gave tre år inn i ekteskapet. Til tross for et langt ekteskap på 24 år med forutgående samboerskap over flere år og stor innsats fra kvinnen, «antakelig større enn normalt», kom retten likevel under tvil til at det ikke medfører åpenbart urimelig resultat. Bakgrunnen var at kvinnen ville

få 914 405 kr, mens 59,3 % av eiendommen, som tilsvarte 2 271 190 kr, ble holdt utenfor delingen. Skjevdeling førte dermed ikke til et åpenbart urimelig resultat. Dette til tross for at kvinnens økonomiske framtidsutsikter var dårlige som følge av at hun var uføretrygdet.

Heller ikke i LB-2001-2406 hvor det var tale om skjevdeling av bolig som ble tatt med inn før ekteskapet, og gaver i form av penger som ble gitt under ekteskapet, førte skjevdeling til anvendelse av andre ledd. Ekteskapet på ti år med to år forutgående samboerår ble hverken ansett kort eller langt, og fikk «ingen selvstendig betydning». Ektefellenes indirekte bidrag til fellesøkonomien ble ansett for å være omtrent likeverdig. Det avgjørende var at kvinnen ville motta netto over en million kroner på skiftet.

I det siste tilfellet, LF-2007-191082, gjaldt skjevdelingskravet kontante midler mannen fikk gjennom arv som ble mottatt 13 år inn ekteskapet og som senere ble brukt til å betale ned pantegjeld på ektefellens gårdsbruk. Ekteskapet varte i 16 år med fire år forutgående samboerskap og var dermed relativt langt. Ved vurderingen uttalte lagmannsretten at de tok hensyn til varigheten av ekteskap og samliv, samt partenes innsats og situasjon. Lovens momenter fikk imidlertid ikke avgjørende betydning. Det ble blant annet lagt vekt på at mannen hadde tilført ekteskapet verdier på rundt 300 000 kr som ikke var gitt grunnlag for skjevdeling, og at kravet om skjevdeling på 500 000 kr ble redusert til 350 000 kr etter første ledd. Det avgjørende synes dermed å være at skjevdeling ikke ville føre til et åpenbart urimelig resultat for kvinnen fordi hun allerede hadde blitt kompensert tidligere, og at arven var mottatt på slutten av ekteskapet.

Ettersom det bare var én dom hvor skjevdelingskravet ikke gjaldt bolig, er det vanskelig å si noe om i hvilken grad formuesgodet som kreves skjevdelte, påvirker betydningen av det forutgående samboerskapet i vurderingen. Ut ifra de første dommene, kan det fremstå som at samlivets lengde i større grad vektlegges der formuesgodet er en eiendom det er lagt ned en stor felles innsats i, eller der eiendommen har vært ektefellens arbeidsplass. Hadde dette vært utgangspunktet, skulle imidlertid samlivets lengde og innsats fått større vekt i vurderingen i LE-2012-87649. Lagmannsretten sin varierende praksis gir dermed ingen klare svar på om formuesgodet som er ervervet har betydning for hvilken vekt forutgående samboerskap får i rimelighetsvurderingen i andre ledd. Ettersom samlivene i de nevnte sakene samlet sett var lange, er det også vanskelig å si noe om samboerskapets selvstendige betydning der formuesgodet er ervervet under ekteskapet. Det kan synes at mottak av arv/gave senere i

samlivet i større grad kan tale for anvendelse av andre ledd, men også dette er bare et utgangspunkt som vil avhenge av flere faktorer.

4.3 Formue ervervet før ekteskapet

I de fleste av tilfellene som lagmannsrettene har behandlet, har det vært tale om midler ervervet før ekteskapets inngåelse, og før partene ble samboere. Analysen av praksisen som er undersøkt viser at anvendelsen av andre ledd er minst i disse tilfellene. Bare i fem av 19 dommer ble skjevdeling ansett for å føre til et åpenbart urimelig resultat. Grunnet det store antallet avgjørelser der andre ledd ikke kom til anvendelse og likehetstrekk i disse, har jeg valgt å bare omtale fire av de 15 dommene som skiller seg mest ut.

Av de dommene som førte til anvendelse av andre ledd, ble kravet helt redusert i tre og delvis redusert i to av dem. Tilfellene hadde flere likhetstrekk. I tillegg til at alle gjaldt formue som den ene ektefellen hadde skaffet seg før partene møttes, hadde samlivene vart lenge. Formuesgodet var i hovedsak boligeiendom, med unntak av ett tilfelle hvor det var tale om egenkapital etter salg av bolig.

Mens ekteskapet var på 23 år med syv år forutgående samboerskap i LG-2012-45311, var samlivet i LH-2005-171833 på 35 år etter to-tre års forutgående samboerskap. I LG-1999-1628 var ekteskapet på 20 år, og samboerskapet rundt fem år. Også i LG-2004-99716 var ekteskapet langt, 23 år med to år forutgående samboerskap. Kortest var samlivet LB-2010-179016, hvor ekteskapet var på 19 år og samboerskapet på et år. Samlivets lengde ble i alle tilfellene tillagt vekt, men samboerperioden i seg selv synes å ha liten selvstendig betydning også i disse tilfellene. Uavhengig av formuesgodet som var ervervet, synes særlig integrert økonomi og felles innsats, i tillegg til samlivets lengde, å ha avgjørende betydning i rimelighetsvurderingen.

Både i LG-2012-45311 og LH-2005-171833 hvor skjevdelingskravene ble helt redusert, ble det lagt vekt på at det forelå en integrert og sammenblandet økonomi. Kravene gjaldt henholdsvis bolig og egenkapital fra salg av bolig. Særlig i LG-2012-45311 hvor formuesgodet var midler i form av egenkapital, ble det vektlagt at begge partene bidro gjennom arbeid utenfor hjemmet og i hjemmet «allerede fra det tidspunktet da samboerskapet ble etablert». Samlivets varighet på 30 år synes dermed å ha blitt tillagt vesentlig vekt i dette tilfellet. Samtidig ble kvinnens bidrag gjennom inntekt ansett for å være betydelig, da alt gikk til familien, og hun tjente betydelig mer enn mannen. Kvinnens innsats for familien ble også i LG-1999-1628 tillagt betydelig vekt. I tillegg til å ta seg av barn og hjem, hadde kvinnen

alene stått for drift av campinghytter/kiosk på. Hun hadde også klart å holde familien samlet til tross for mannens alkoholproblemer.

I de dommene hvor kravet ble delvis redusert, ble det i tillegg til samlivets lengde lagt betydelig vekt på den andre ektefellens økonomiske bidrag til fellesskapet.

Skjevdelingsmidlene i disse to sakene var bolig i LG-2004-99716, og strandeendom som ble brukt som ektefellenes felles bolig i LB-2010-179016. Tydeligst er avgjørelsen i LB-2010-179016. Til tross for at mannen hadde en bruttoinntekt på over 1 million kroner, mens kvinnen ikke hadde noen lønnsinntekt som følge av at hun var hjemmeværende, kom lagmannsretten bare til at skjevdelingskravet i favør av mannen måtte reduseres med 25%. I tillegg til samlivets varighet på 19 år som «klart» talte for anvendelse av andre ledd, fikk mannens store økonomiske bidrag til fellesskapet også betydelig vekt i vurderingen. Det ble også vektlagt at det aktuelle formuesgodet gjaldt familiens felles bolig som hadde steget betraktelig i verdi under samlivet. Det å ikke la mannen ta del i verdistigningen kunne dermed «[...] lett hevdes å være urimelig».

Av de dommene der skjevdelingskravet ikke førte til et åpenbart urimelig resultat er det noe mer variasjon når det gjelder ekteskapets varighet og samboerskapets betydning. Selv om samboerskapet ble ansett som et relevant moment i de aktuelle dommene, og i noen tilfeller, sammen med ekteskapets varighet ble tillagt vekt, var likevel ikke samlivets lengde tungtveiende nok i noen av tilfellene.

I LG-2014-167819 fant lagmannsretten at ekteskap på elleve år og forutgående samboerskap på fire år var en varighet som kunne tale for lemping etter andre ledd. Samlivets lengde ble likevel ikke ansett for å være tungtveiende nok etter en helhetsvurdering. Avgjørende var at kvinnen ikke ville få en urimelig svak økonomi og at hun selv hadde flere midler hun fikk skjevdele, herunder en fritidseiendom, bil og innestående på konto og aksjefond.

Formuesgodet som krevdes skjevdelt var gårdeendom som mannen hadde med seg inn i ekteskapet, og som kvinnen flyttet inn til.

Ekteskapet i LA-2014-105265 var også på elleve år med fire års forutgående samboerskap. I motsetning til i dommen over, kom lagmannsretten i dette tilfellet til at samlivets varighet ikke var utslagsgivende i noen retning. Selv om mannen ville komme dårligere ut økonomisk enn kvinnen, ble det lagt vekt på at hans situasjon ikke kunne karakteriseres som spesielt vanskelig da han hadde god utdanning og mange år igjen i yrkeslivet med god inntekt. Hva som er grunnen til at samlivets lengde ikke ble ansett for å trekke i noen retning her, mens det

kunne tale for lemping i dommen over, er vanskelig å si. En grunn kan tenkes å være arten av formuesgodet. I førstnevnte avgjørelse var det en gårdseiendom som det ofte er knyttet felles innsats til allerede ved inngåelse av samboerskap, mens det i dette tilfellet «bare» var en bolig. Det kan også tenktes at det bare var tilfeldig formulering fra lagmannsrettens side.

LG-2010-9425 er et tilfelle hvor lagmannsretten viser at forutgående samboerskap er et relevant moment i vurderingen, selv om det var klart at samlivets lengde i dette tilfellet ikke talte for anvendelse av andre ledd. Det ble vist til uttalelsen til Holmøy og Lødrup om at «samboerskap før ekteskap bør likestilles med ekteskap». Ekteskapet på åtte måneder måtte imidlertid anses for å være kort, også når det ble sett i forhold til den forutgående samboerperioden på ett år og fem måneder. Det fikk avgjørende vekt at samlivet gikk over etter en kort periode, slik at det ikke var holdepunkter for at den perioden gikk utover mulighetene for kvinnen til å arbeide utenfor hjemmet. Avgjørelsen er et eksempel på at framtidig økonomisk situasjon ofte henger sammen med varigheten av ekteskapet og samlivet.

Den nyste dommen som gjelder anvendelse av andre ledd er LF-2022-10006. I det tilfellet gjaldt skjevdelingskravet en bolig som mannen eide før han møtte kvinnen. Fire måneder før ekteskapets inngåelse kjøpte kvinnen seg inn i 1/3 av boligen. Lagmannsretten fant at mannen hadde ført bevis for at han hadde en skjevdelingsrett på 2 265 000 kroner som var i behold på tidspunktet for skiftet hvor boligens verdi var satt til 7 250 000 kr. Ekteskapet på syv år ble ikke ansett for å være langvarig, heller ikke når det forutgående samboerskapet på seks år ble medregnet. Lagmannsretten fant heller ikke at kvinnen hadde ytt en innsats, økonomisk eller på andre måter utover det som kunne forventes. Videre ble det lagt vekt på at hun ville motta betydelige likedelingsmidler knyttet til boligen, og at begge hadde mottatt over 500 000 kr etter salg av en hytte. Hun ville dermed ikke komme i en vanskelig økonomisk situasjon dersom mannen fikk skjevdele beløpet. Selv om samlivet ikke ble ansett for å være et tungtveiende moment som tilsa anvendelse av andre ledd, hadde det forutgående samboerskapet i dette tilfellet større selvstendig betydning ettersom det var halvparten av samlivet.

Av de dommene som ikke førte til reduksjon av skjevdelingskrav og der formuen var ervervet før ekteskapet, var ekteskapene kortere og samboerperioden en større del av samlivet. Samboerskapet fikk dermed større selvstendig betydning. Det at samlivene samlet sett ikke var mer enn 14-15 år kan ha påvirket vekten av andre momenter. Ettersom alle tilfellene

gjaldt skjevdelingskrav knyttet til boligeiendom, er det vanskelig å si om det forutgående samboerskapet ville fått større betydning hvis det hadde vært tale om f.eks. kontante midler. Avgjørelsene viser imidlertid at forutgående samboerskap får større selvstendig betydning i de tilfellene hvor det foreligger kortere totalt samliv, selv om samlivets lengde ikke anses som avgjørende. Videre viser avgjørelsene at der det er tale om kortere samliv må det, i større grad enn der samlivet er ansett for å være langt, foreligge andre tungtveiende momenter som tilsier anvendelse av andre ledd.

4.4 Formue ervervet under det forutgående samboerskapet

Av de tre tidspunktene undersøkelsen skiller mellom, er det tidspunktet der formue er ervervet under forutgående samboerskap hvor flest skjevdelingskrav har ført til et åpenbart urimelig resultat. Av de fire dommene som gjelder formue ervervet under forutgående samboerskap, ble kravet redusert helt eller delvis i tre av de fire tilfellene. I motsetning til tilfellene over, omhandlet de fleste tilfellene her krav som knyttet seg til kontante midler. Bare ett tilfelle gjaldt gårdseiendom. Det var også større variasjon i ekteskapets varighet og samlivens lengde.

Lagmannsretten kom til at skjevdeling ville føre til et åpenbart urimelig resultat i LB-1997-271, hvor kravet gjaldt kontante midler som mannen hadde med seg inn i ekteskapet, og som senere var gått inn som en del av ektefellenes boliger. I vurderingen ble det vektlagt at skjevdelingsbeløpet etter første ledd var fastsatt skjønnsmessig som følge av uklarhet knyttet til skjevdelingskravet. Videre ble det lagt vekt på at ekteskapet hadde vart i elleve år, med fire år forutgående samboerskap. Det avgjørende syntes å være at midlene mannen hadde ved ekteskapsinngåelsen «hvertfall i det vesentligste» måtte ha vært opparbeidet i «den tiden partene bodde sammen». Det fremstår dermed som at det forutgående samboerskapet fikk stor betydning fordi midlene ble ervervet gjennom en fellesskapsatferd – som nettopp er begrunnelsen bak likedelingsregelen. Midlene var ikke et resultat av arv/gave, men ble opparbeidet under samboerskapet i form av lønnsinntekter som typisk er midler som vil komme begge til gode.

Synet på betydningen av fellesskapsatferd, kan delvis forklare hvorfor hverken ekteskapets varighet eller innsats for familien ble ansett for å begrunne anvendelse av andre ledd i LG-2009-8932. Der var skjevdelingsmiddelet kontante midler som var gitt i gave til mannen og ikke en felles innsats fra begge. Til tross for samme varighet som i dommen over, ti års forutgående samboerskap før fire års ekteskap, fikk ikke samlivet avgjørende vekt selv om

kvinnen ville sitte igjen uten særlig formue, og mannen med en «ikke ubetydelig formue». Samtidig kan synspunktet bare delvis forklare resultatet, da det også var av betydning at kvinnen hadde fast arbeid og god inntekt.

Også i LG-1994-711 var det tale om kontante midler som mannen fikk utbetalt to måneder før ekteskapets inngåelse. Situasjonen var imidlertid spesiell, da ekteparet bare rakk å være gift i to og en halv måned før mannen døde. Livsarvingene kunne derfor i utgangspunktet kreve midlene skjevdelte fordi de var utbetalt før ekteskapets inngåelse jf. el. § 77 første ledd. Ektefellene hadde imidlertid vært samboere i ni år, noe som ble vektlagt av lagmannsretten. De uttalte at «[v]ed vurderingen av ekteskapets lengde finner lagmannsretten å ta i betraktning at A og C faktisk hadde vært samboere fra 1984, og at de i denne tid hadde hatt en utstrakt felles økonomi. Av den grunn legger lagmannsretten ikke særlig vekt på at det var et meget kortvarig ekteskap». Forutgående samboerskapet fikk dermed stor selvstendig betydning, selv om samlivets lengde samlet sett ikke synes å ha vært avgjørende. I rimelighetsvurderingen la lagmannsretten også stor vekt på hvor midlene stammet fra og formålet med dem. Midlene kom fra en «loss of licence-forsikring» som ble utbetalt som følge av uhelbredelig sykdom, og som gjorde at avdøde ektefelle ikke kunne utøve yrket sitt som flyver. Formålet var å sikre «underhold for ham i fremtiden, og da også for dem han hadde underholdsplikt overfor». Det var derfor ikke tale om skjevdelingsmidler som ble utbetalt som en følge av ektefellens død. Lagmannsretten bemerket at «det i forhold til livsarvingene var en tilfeldighet at forsikringen ikke kom til utbetaling etter ekteskapets inngåelse». Det at skjevdelingsmidlene i utgangspunkt skulle vært en del av likedelingsgrunnlaget synes dermed å ha påvirket vurderingen. Dommen førte også da til delvis reduksjon av skjevdelingskravet.

Det eneste tilfellet som ikke gjaldt kontante midler var LF-2012-105337. Der knyttet skjevdelingskravet seg til en gårdseiendom som ektefellene flyttet til ved etablering av samboerskapet, og som ble overtatt under samboerskapet. Lagmannsretten fant at mannens skjevdelingskrav på 70% av eiendommen var «åpenbart urimelig». Det ble lagt vekt på at ektefellene hadde bodd sammen i 25 år, to år i samboerskap og 23 år i ekteskap, og hadde fire barn sammen. Økonomien var gjennom hele perioden sammenblandet og kvinnen hadde deltatt i restaureringsarbeidet av gården, og hatt hovedansvar for hjemmet og oppfostringen av fire barn. Selv om samboerskapet i seg fikk liten selvstendig betydning på grunn av det lange ekteskapet, ble samlivets varighet vektlagt.

Ettersom den største andelen av skjevdelingskrav som har ført til et åpenbart urimelig resultat, forekom der formue var ervervet under forutgående samboerskap, og de fleste skjevdelingskravene knyttet seg til kontante midler, kan det fremstå som forutgående samboerskap i større grad vektlegges der det er tale om kontante midler. Det at ekteskap på elleve år med fire år forutgående samboerskap ble vektlagt i LB-1997-271, mens ti års forutgående samboerskap før fire års ekteskap ikke ble vektlagt i LG-2009-8932, gjør likevel at det ikke synes å være arten av midlene som er det avgjørende. Det avgjørende synes samlet sett å være om det foreligger en fellesskapsatferd, der formuesgodet eller formuesverdien ikke har oppstått uavhengig av den andre ektefellens innsats, og har kommet begge ektefellene til gode. Lønnsinntekter vil i større grad vil være en del av en felles innsats, framfor de tilfeller hvor midlene er gitt i gave eller arv. LG-1994-711 viser også at forutgående samboerskap kan ha større betydning der samboerskapet har vært betydelig lenger enn ekteskapet og midlene det er tale om, er midler som i utgangspunktet ville vært gjenstand for likedeling.

4.5 Oppsummering

Analysen av rettspraksis viser at forutgående samboerskap er et moment som lagmannsrettene anser som relevant, men som ikke nødvendigvis har avgjørende betydning. Særlig i de lengre ekteskapene, hvor samboerskapet bare blir en liten del av samlivet, har momentet liten selvstendig betydning. Det gjør det vanskelig å se på om samboerskapet betydning påvirkes av det formuesgodet som kreves skjevdelt, og i hvilken grad lagmannsretten vektlegger samboerskapet. Dette var særlig tilfellet i de dommene som omhandlet formue ervervet under ekteskapet, og de dommene som gjaldt formue før ekteskapet og som førte til reduksjon av skjevdelingskravet.

Naturlig nok får forutgående samboerskapet derfor størst selvstendig betydning i de tilfellene hvor ekteskapets varighet anses som kort, men samboerskapet er en betydelig del av samlivet. Samtidig viser analysen at det særlig er i disse tilfellene at samlivet samlet sett får mindre avgjørende betydning. Andre momenter som innsats, den økonomiske situasjonen og integrert økonomi, får tilsvarende større betydning for vurderingen.

Når det kommer til tidspunktet for når formuesgodet er ervervet, viser gjennomgangen av lagmannsrettspraksisen at det er der formuesgodet er ervervet under det forutgående samboerskapet at andre ledd i flest tilfeller kommer til anvendelse. Forutgående samboerskap synes derfor å anses som et relevant moment i større grad i disse tilfellene, enn der formuesgodet er ervervet på et annet tidspunkt. Likevel ble samboerskapet tillagt ulik vekt i

de enkelte tilfellene, og det foreligger derfor ikke klare holdepunkter for å si at samboerskap i større grad vektlegges der formuesgodet er ervervet under det forutgående samboerskapet sammenlignet med de andre tidsperiodene.

Uavhengig av formuesgode og tidsperiode, viser praksisen fra lagmannsretten at andre ledd er en skjønnsmessig bestemmelse der det må foretas en konkret helhetsvurdering i hvert enkelt tilfelle. Dette gjør det vanskelig å se på om det finnes likhetstrekk i lagmannsrettens avgjørelser som kan tilsi en bestemt praksis. Selv om analysen kan gi noen indikasjoner på hvordan samboerskap vektlegges i de tilfellene der lagmannsretten anser det som relevant, er det fortsatt bare i 28 av 108 dommer som eksplisitt tar stilling til momentet. I lys av den økende andelen av samboerskap før ekteskapsinngåelse, blir det dermed viktigere å se på om forutgående samboerskap er et moment som bør tas med i vurderingen og vektlegges.

5. Bør forutgående samboerskap vektlegges i rimelighetsvurderingen?

5.1 I lys av samfunnsutviklingen

Analysen viser at det forutgående samboerskapet har ulik betydning for vurderingen, avhengig av hvilket tidspunkt skjevdelingsmidlene er ervervet på. Det at samboerskapet ikke vil påvirke vurderingen i alle tilfelle, tilsier at det ikke er et moment som nødvendigvis alltid bør vektlegges. Særlig i de tilfellene hvor samboerskapet bare har vært en liten del av samlivet totalt sett, og formuesgodet er ervervet før samboerskapet eller tidlig i ekteskapet, vil det forutgående samboerskap ha mindre betydning for vurderingen etter andre ledd. Dersom utviklingen fortsetter i den retningen den går i nå, med flere samboerskap og senere ekteskapsinngåelser, vil imidlertid samboerskapet bli en større del av samlivet, og dermed viktigere å vektlegge. Trenden synes også å være at det allerede foreligger en felles økonomi blant de fleste samboere ved ekteskapsinngåelsen.⁷⁶ Dette kan tilsi at forutgående samboerskap i større grad bør trekkes inn i vurderingen, selv om det ikke alltid vil være like relevant.

5.2 I lys av lovens vurderingsmomenter

Lovens ordlyd viser at «ekteskapets varighet» er et moment som alltid skal tas i betraktning. Undersøkelse av praksis bekrefter også at dette blir gjort. Samtidig viser den at «ekteskapets varighet» er et moment som ofte vurderes sammen med ektefellenes økonomi og ektefellenes innsats for familien. Når ekteskap blir kortere og samboerskap lengre, kan ekteskapets varighet få mindre betydning i en vurdering dersom samboerskap ikke vektlegges. Dette vil være uheldig når varigheten påvirker så mange av de andre forholdene som er relevante i vurderingen. Sammenhengen, særlig mellom ektefellenes innsats og økonomiske fellesskap, tilsier dermed at forutgående samboerskap bør vektlegges i rimelighetsvurderingen etter andre ledd.

5.3 I lys av hensynene bak skjevdelingsreglene

Hensikten med el. § 59 første ledd er å sikre at verdier som ikke er skapt i fellesskap, ikke inngår som en del av likedelingsgrunnet etter el. §58. Der forutgående samboerskap blir lengre, og ektefellene allerede lever i et økonomisk fellesskap ved ekteskapsinngåelsen, foreligger det gjerne ikke lenger en slik situasjon som skjevdelingsregelen var ment å

---

⁷⁶ Fredwall (2020) s. 145.

regulere. I stedet ligner situasjonen mer på de tilfeller likedelingsregelen skal ivareta. Dersom formålet er at resultatet skal bli rimelig, bør dermed forutgående samboerskap tas med i rimelighetsvurderingen etter el. § 59 andre ledd. Det bør særlig tas med der skjevdelingsmidlene er ervervet under det forutgående samboerskapet. Men også der midlene er ervervet før samboerskapet eller under ekteskapet vil samboerskapet kunne være relevant å ta med i vurderingen av andre ledd, da det kan være tale om midler som er anvendt som felles goder i løpet av et langt samliv. Samtidig tilsier de samme hensynene at samboerskap lengde ikke alltid bør vektlegges. Dette kan for eksempel være der ektefellene har hatt separat økonomi under det forutgående samboerskapet, eller under selve ekteskapet. Dette vil nettopp være slike tilfeller som skjevdelingsregelen i første ledd er ment å regulere. Uansett, også i slike tilfeller kan den skjønsmessige bestemmelsen åpne for at samboerskapets tas i betraktning.

5.4 I lys av Kvinnekonvensjonen

Det kan videre stilles spørsmål om ikke Norges menneskerettslige forpliktelser også tilsier at forutgående samboerskap bør trekkes inn i rimelighetsvurderingen. Etter KDK artikkel 16 første ledd bokstav c og h har staten en plikt til å hindre diskriminering mellom menn og kvinner, og sikre likebehandling underveis i ekteskapet og ved ekteskapets opphør.

Av KDK artikkel 16 første ledd følger det at statene skal «take all appropriate measures to eliminate discrimination against women in all matters relating to marriage and family relation» og at de «on a basis of equality of men and women» særlig skal sikre «[t]he same rights and responsibilities during marriage and at its dissolution» (første ledd bokstav c) og «[t]he same rights for both spouses in respect of the ownership, acquisition, management, administration, enjoyment and disposition of property, whether free of charge or for a valuable consideration» (første ledd bokstav h).

Mens ordlyden i artikkel 16 første ledd tilsier at både «marriage» og «family relations» omfattes, taler ordlyden i bokstav c og h for at rekkevidden er begrenset til ekteskap jf. «marriage» og «spouses». Samlet sett tilsier dette at den innledende bestemmelsen i første ledd både gjelder for ekteskap og samboerskap, mens eksemplene i bokstav c og h bare retter seg mot ektefeller.⁷⁷

---

⁷⁷ Fredwall (2020) s. 70.

CEDAW har imidlertid i tilknytning til artikkel 16 presisert sin tolkning av bestemmelsen. Behovet for å hindre diskriminering og sikre likhet når det økonomiske oppgjøret ved endt samliv skal gjøres opp, er særlig fremhevet i det som kalles konvensjonens «guiding principle»:⁷⁸

«The guiding principle should be that the economic advantages and disadvantages related to the relationship and its dissolution should be borne equally by both parties. The division of roles and functions during the spouses' life together should not result in detrimental economic consequences for either party.»

Uttalelsen viser at den forpliktelse ektefellene har overfor hverandre er tidsbegrenset. Fordelene og ulempene må enten ha sammenheng med «the relationship» og «its dissolution», eller være «related to» disse. Det betyr dermed at det ikke foreligger en plikt til å dele det man eide fra før. Samtidig kan formuleringen forstås som at eiendeler som er opparbeidet under det forutgående samboerskap bør kunne omfattes da det har en tilknytning til samlivet. En slik forståelse vil være i tråd med konvensjonen formål, som er å avskaffe diskriminering av kvinner i ekteskap. Dersom bare ekteskap skal omfattes, i en tid hvor samboerskap og forutgående samboerskap i større grad er utberedt, vil ikke bestemmelsen synes å ivareta dette formålet.⁷⁹

Ut ifra prinsippet skal de økonomiske fordelene og ulempene som følger av samlivet, bæres likt av begge parter. I dette ligger blant annet at ektefellenes arbeids- og rollefordeling under samlivet, ikke skal påvirke det økonomiske resultatet og føre til økonomiske konsekvenser som er av betydning for partene.⁸⁰ Dette betyr for eksempel at dersom ikke indirekte bidrag som betaling av løpende utgifter og hovedansvaret for barn og hjem, vektlegges likt som kostnader knyttet til investeringer, vil det kunne føre til indirekte diskriminering.⁸¹

Norges ekteskapslov av 1991 behandler formelt sett kvinner og menn likt.⁸²

Kvinnekonvensjonen skal imidlertid ikke bare sikre formell likhet, men også reel likhet jf. KDK art. 2. Selv om ekteskapsloven i sin utforming likestiller menn og kvinner, må den også gi kvinner og menn like rettigheter og virkninger i praksis.

---

⁷⁸ CEDAW/C/GC/29 (2013) avsnitt 45.

⁷⁹ Fredwall (2020) s. 71.

⁸⁰ Fredwall (2020) s. 254.

⁸¹ Fredwall (2020) s. 256.

⁸² NOU 1987:30 s. 19.

Statistiske opplysninger tilsier samlet sett at menn oftere enn kvinner vil ha med seg større verdier inn i ekteskapet. Selv om flere kvinner enn menn tar høyere utdanning i dag, tjener fortsatt kvinner mindre enn menn.⁸³ Det at kvinner tar høyere utdanning medfører at de kommer senere i arbeid, og dermed tjener mindre både fordi de har kortere arbeidserfaring og fordi de er kvinner.⁸⁴ Når kvinner også statistisk sett er 2,5 år yngre enn sin kommende ektefelle, vil mannen ha et fortrinn når det kommer til å opparbeide seg verdier før inngåelsen av et ekteskap.⁸⁵ Er verdiene mannen tar med seg inn i ekteskapet i behold ved ekteskapets opphør, kan formuen kreves skjevdelt etter el. § 59 første ledd. Dette kan føre til at flere kvinner enn menn havner i en vanskelig økonomisk situasjon etter en skilsmisse. Dersom de økonomiske følgene av samlivet skal bæres likt av begge parter, tilsier Norges menneskerettslige forpliktelser gjennom Kvinnekonvensjonen at forutgående samboerskap bør tillegges vekt i rimelighetsvurderingen.

5.5 Konklusjon

I lys av hensynene bak skjevdelingsreglene, Norges menneskerettslige forpliktelser og utviklingen i samfunnet, er forutgående samboerskap et moment som domstolene bør ta i betraktning i vurderingen av andre ledd. Vekten som momentet tillegges vil imidlertid måtte vurderes avhengig av det konkrete forholdet, da momentet ikke vil være like relevant i alle tilfeller. Andre ledd åpner opp for at den forutgående samboerperioden kan vektlegges, og praksis viser at dette gjøres, men det foreligger ingen fast praksis. For å få en mer lik praksis i domstolene, mener jeg derfor det må foretas en endring av første og/eller andre ledd. I dag har vi en regel i el. § 59 første ledd som knytter seg til tidspunktet ved «ekteskapets inngåelse». Slik samfunnet er i dag vil ektefellene kunne ta med seg flere verdier inn ekteskapet, og videreføre et økonomisk fellesskap som allerede kan foreligge flere år før ekteskapsinngåelsen. Med skjevdelingsreglene i første og andre ledd som knytter seg til «ekteskapet», regulerer de tilfeller som ikke lenger representerer de samlivsformene og samlivene som bestemmelsene en gang var ment å regulere. Etter min mening vil det derfor ikke være hensiktsmessig å bare endre andre ledd fra f.eks. «ekteskapets varighet» til «samlivets varighet». Når samlivet med lengre forutgående samboerskap i større grad ligner på de tilfellene som begrunner likedelingsregelen, kan det tale for at hele strukturen bør endres, dersom målet er å ivareta ektefellene, og sørge for at resultatet ved oppløsning av

---

⁸³ Statistisk sentralbyrå, (2023) *Hvor likestilt er vi?*

⁸⁴ Fredwall (2020) s.114.

⁸⁵ Statistisk sentralbyrå (2023) *Er du 2 eller 3 år yngre enn mannen din?*

ekteskapet blir rimelig. Hvordan reglene bør endres er opp til lovgiver, men etter min mening bør reglene endres slik at forutgående samboerskap anses som et relevant moment å vurdere etter andre ledd. Lødrup og Sverdrup skriver at «tiden er muligens inne til å foreta en evaluering av regelens utforming.»⁸⁶ Jeg mener også at tiden nå er moden for en evaluering av reglenes utforming.

---

⁸⁶ Lødrup og Sverdrup (2021) s. 289.

6. Kildeliste

Litteratur

- Eeg (2006) Eeg, Thomas. (2006) *Deling av ektefellers formuer ved separasjon og skilsmisse*, Bergen: Fagbokforlaget, 2006.
- Eeg (2020) Eeg, Thomas (2020) «Pensjonsrettigheter, skilsmisse og FNs kvinnekonvensjon» i *Likestilling, barn og velferd - Rettsfelt i utvikling: Festskrift til Gudrun Holgersen på 70-årsdagen*, Gyldendal, 2020 s. 30–56
- Fredwall (2020) Fredwall, Katrine Kjærheim (2020) *Familierettens korreksjonsmekanismer*, Oslo: Gyldendal, 2020.
- Holmøy og Lødrup (2001) Holmøy, Vera og Lødrup, Peter (2001) *Ekteskapsloven–og enkelte andre lover med kommentarer*, 2. utgave, Oslo: Gyldendal akademisk, 2001.
- Lødrup og Sverdrup (2021) Lødrup, Peter og Sverdrup, Tone (2021) *Familieretten*, 9. utg., Oslo: Peter Lødrup og Tone Sverdrup, 2021.
- Noach mfl. (2011) Noach, Turid Noack, / Lyngstad, Jan og Tufte, Per-Arne (2011) «Færre samboere enn gifte har felles økonomi»,. *Samfunnspeilet* nr. 3 (2011 s. 13–15)
- Regjeringen (2023) Regjeringen (2023) *Utvalg som skal utrede en fravikelig samboerlovgivning*
<https://www.regjeringen.no/no/dep/jd/org/styre-rad-og-utval/tidsbegrensede-styrer-rad-og-utvalg/utvalg-som-skal-utrede-en-fravikelig-samboerlovgivning/id2965298/>
[siteret:05.03.2023]
- Statistisk sentralbyrå (2009) Statistisk sentralbyrå (2009) *Gift, samboer eller «bare» kjæreste?*

<https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/giftsamboer-eller-bare-kjaereste> (sitert 12.04.23)

Statistisk sentralbyrå (2018) Statistisk sentralbyrå (2018) *Er du 2 eller 3 år yngre enn mannen din?*

<https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/er-du-2-eller-3-ar-yngre-enn-mannen-din> [sitert:10.04.23]

Statistisk sentralbyrå (2021) Statistisk sentralbyrå (2021) *Færre separasjonar enn på 40 år*

<https://www.ssb.no/befolkning/barn-familier-og-husholdninger/statistikk/ekteskap-og-skilsmisser/artikler/faerre-separasjonar-enn-pa-40-ar> [sitert: 06.04.23]

Statistisk sentralbyrå (2021) Statistisk sentralbyrå (2021) *Andelen samboere fortsetter å øke*

<https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/andelen-samboere-fortsetter-a-oke> [sitert: 15.03.23]

Statistisk sentralbyrå (2021) Statistisk sentralbyrå (2021) *Ikkje sidan 1927 har det vore så få bryllaup i Noreg*

<https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/ikkje-sidan-1927-har-det-vore-sa-fa-bryllaup-i-norge> [sitert: 12.04.2023]

Statistisk sentralbyrå (2023) Statistisk sentralbyrå (2023) *Hvor likestilt er vi?*

<https://www.ssb.no/befolkning/likestilling/artikler/hvor-likestilt-er-vi> [sitert: 10.04.23]

Strandbakken (2021)

Strandbakken, Asbjørn (2021) *Økonomisk familierett*, 2.utg., Bergen: Fagbokforlaget, 2021.

Sverdrup (2002)

Sverdrup, Tone (2002) «Skjevdeling på felleseieskifte - noen uavklarte spørsmål» i *Bonus Pater Familias: Festskrift til Peter Lødrup, 70 år*, Gyldendal akademisk, 2002 s.677–698

Sverdrup (2015)

Sverdrup, Tone (2015) *Norsk lovkommentar: Ekteskapsloven*, note 233. Rettsdata.no

<https://min.rechtsdata.no/Dokument/gL19910704z2D47z2EK12?directHit=1&dq=el.&noteid=gN19910704z2D47z2E233> [siteret 14.02.23]

Lover og forarbeider

Lover

- 1991 Lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap (ekteskapsloven-el).
- 1999 Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven-mrl)

Forarbeider

- NOU 1978: 30 Innstilling til ny ekteskapslov – del II.
- Ot.prp. nr. 28 (1990-1991) Om lov om ekteskap.
- NOU 1980:50 Samliv uten vigsel
- NOU 1999:25 Samboere og samfunnet
- Ot.prp. nr. 93 (2008–2009) Om lov om endringar i menneskerettsloven mv. (inkorporering av kvinnediskrimineringskonvensjonen)

Rettspraksis

Høyesterettsavgjørelser

Rt.1999 s. 177

Rt.2001 s. 1434 (mindretallet)

Rt.2008 s. 769

Rt. 2011 s. 1168.

Rt.2014 s. 1248

HR-2020-1760-A

Lagmannsrettsavgjørelser

LF-2022-10006

LA-2015-166345

LF-2015-83706

LA-2015-74852

LG-2015-32963

LG-2014-167819

LA-2014-105265

LB-2013-208065

LA-2013-189807

LA-2013-13473

LB-2012-110239

LF-2012-105337

LF-2012-105333

LE-2012-87649

LG-2012-45311

LA-2011-150849

LG-2011-115918

LB-2010-179016

LG-2010-9425

LG-2009-8932

LF-2007-191082

LG-2006-76894

LG-2006-4909

LH-2005-171833

LG-2004-99716

LB-2003-8066

LE-2002-580

LB-2001-2406

LG-1999-1628

LF-1999-851

LB-1997-271

LF-1996-893 (RG-1997-1615)

Vedlegg

Oversikt over avgjørelsene fra lagmannsrettene som ligger til grunn for analysen i kap. 4. 28 avgjørelsene hvor forutgående samboerskap ble omtalt. Skjevdelingskravet ble redusert helt eller delvis i avgjørelsene som er uthevet.

Formue ervervet under ekteskapet	Formue erverver før ekteskapet	Formue ervervet under samboerskapet
LE-2012-87649	LF-2022-10006	LF-2012-105337
LF-2007-191082	LA-2015-166345	LG-2009-8932
LB-2003-8066	LA-2015-74852	LB-1997-271
LB-2001-2406	LG-2015-32963	LG-1994-711
LF-1999-851	LG-2014-167819	
	LA-2014-105265	
	LA-2013-189807	
	LB-2013-208065	
	LA-2013-13473	
	LG-2012-45311	
	LA-2011-150849	
	LB-2010-179016	
	LG-2010-9425	
	LG-2006-76894	
	LG-2006-4909	
	LH-2005-171833	
	LG-2004-99716	
	LE-2002-580	
	LG-1999-1628	